

Briefrapport 703719060/2010

J.F.M. Versteegh | F.A.M. Swinkels | F.J. Wetsteyn | G.J. ten Napel | S. Wuijts

Bescherming bronnen voor drinkwater

De rol van de drinkwaterbedrijven

Briefrapport 703719060/2010

Bescherming bronnen voor drinkwater

De rol van drinkwaterbedrijven

J.F.M. Versteegh	RIVM
F.A.M. Swinkels	VROM-Inspectie
F.J. Wetsteyn	VROM-Inspectie
G.J. ten Napel	VROM-Inspectie
S. Wuijts	RIVM

Contact:

J.F.M. Versteegh
Centrum Inspectie-, Milieu en Gezondheidsadvisering, IMG
ans.versteegh@rivm.nl

Dit onderzoek werd verricht in opdracht van de VROM-Inspectie, Programma 'Schoon en Veilig Water' in het kader van het project M/703719 Handhaving en monitoring Drinkwaterwet.

© RIVM 2010

Delen uit deze publicatie mogen worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding: 'Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave'.

Rapport in het kort

Bescherming bronnen voor drinkwater

De rol van drinkwaterbedrijven

Alle drinkwaterbedrijven in Nederland hebben een goed inzicht in de activiteiten en calamiteiten in de omgeving van de drinkwaterbronnen. Dit inzicht is van belang om te voorkomen dat op korte en/of lange termijn de kwaliteit van het drinkwater wordt aangetast. Voorbeelden zijn ruimtelijke ontwikkelingsplannen, calamiteiten of lozingen. Wel kunnen drinkwaterbedrijven proactiever betrokken zijn bij gemeentelijke en provinciale ruimtelijke ontwikkelingen. Dat is nodig om op de hoogte te zijn van wat er speelt en het drinkwaterbelang bijtijds onder de aandacht te brengen van het bevoegd gezag. Goede contacten met de lokale ambtenaren zijn hiervoor belangrijk. De afnemende kennis bij de overheid vergroot het belang hiervan. Dit blijkt uit onderzoek dat de VROM-Inspectie en het RIVM hebben uitgevoerd.

Voor dit onderzoek hebben de drinkwaterbedrijven een vragenlijst voorgelegd gekregen waarin is nagegaan in welke mate ze hier aandacht aan besteden. Daarnaast zijn bij elk bedrijf twee veldbezoeken aan een drinkwaterwinning gebracht, waarbij specifieke vragen over deze gebieden zijn gesteld.

Hieruit is onder meer naar voren gekomen dat de drinkwaterbedrijven actief willen bijdragen aan het opstellen van de zogenoemde gebiedsdossiers. Hierin is systematisch informatie gebundeld die het beschermingsbeleid van de openbare drinkwatervoorziening, een taak van provincies en waterbeheerders, ondersteunt. Op basis van deze informatie kunnen effectieve beschermingsmaatregelen worden ontwikkeld.

Trefwoorden: grondwaterbeschermingsgebieden, gebiedsdossiers, oppervlaktewater, grondwater, beleidsinstrumenten

Inhoud

Samenvatting	9
1 Inleiding	11
1.1 Kader bescherming drinkwaterbronnen	11
1.2 Onderzoeksvraag	12
1.3 Methode	12
1.4 Leeswijzer	13
2 Resultaten	15
2.1 Inleiding	15
2.2 Onderdeel Organisatie	15
2.2.1 Verankering bescherming van bronnen in de organisatie	15
2.2.2 Samenwerking stafafdelingen en bedrijfsvoering	17
2.2.3 De rol van de Vewin	18
2.2.4 Verwachtingen ten aanzien van de VROM-Inspectie	18
2.2.5 Overige opmerkingen	19
2.3 Onderdeel Bezochte winningen	19
2.3.1 Inleiding	19
2.3.2 Beschrijving van de winningen	20
2.3.3 Beleidsinstrumentarium	22
2.3.4 Actoren	23
2.3.5 Calamiteiten	23
3 Discussie	25
4 Conclusies en aanbevelingen	27
Referenties	29
Bijlage I Resultaten bezoeken winningen	31
Bijlage II Vragenlijst waterleidingbedrijven	45

Samenvatting

VROM-Inspectie heeft samen met het RIVM een onderzoek uitgevoerd naar de rol die de drinkwaterbedrijven spelen bij de bescherming van de bronnen voor de drinkwaterproductie. Hiertoe is een vragenlijst opgesteld bestaande uit twee delen. Het eerste deel behandelt de rol van de organisatie van het bedrijf bij de bescherming van drinkwaterwinningen; het tweede deel gaat in op de uitwerking in de praktijk. Hiervoor zijn bij elk bedrijf twee winningen bezocht. Aan de orde komen de condities van het gebied, de waterkwaliteit en eventuele bedreigingen. Daarnaast wordt ingegaan op de aanwezige beleidsinstrumenten, de actoren die in het gebied aanwezig zijn en eventuele maatregelen in geval van calamiteiten in het gebied van de bron.

In totaal zijn 26 winningen van alle tien drinkwaterbedrijven in Nederland bezocht.

In dit rapport zijn de bevindingen beschreven, uitgesplitst in een onderdeel organisatie en een onderdeel waarin de bezoeken aan de winningen zijn samengevat. De resultaten per winning zijn in de bijlage opgenomen.

De belangrijkste *conclusies* zijn:

- Alle drinkwaterbedrijven beschikken in het algemeen over een goed inzicht in de risicovolle activiteiten en bedreigingen die spelen bij de winningen. Er worden diverse projecten uitgevoerd om de belasting in grondwaterbeschermingsgebieden of oppervlaktewater terug te dringen.
- De drinkwaterbedrijven hebben een positieve houding ten aanzien van het opstellen van de gebiedsdossiers. Zij hebben veel kennis en informatie van en over de winningen. Het opnemen van deze informatie in de gebiedsdossiers kan een meerwaarde voor de bescherming opleveren. Zij spelen een belangrijke rol in dit proces als leverancier van informatie, maar zijn ook belanghebbende voor wat betreft het resultaat.
- De VI verwacht van de bedrijven een actieve rol bij het opstellen van de gebiedsdossiers. Deze rol wordt meestal goed opgepakt. Wanneer bijvoorbeeld de provincie minder actief is zou het drinkwaterbedrijf een stimulerende en initiërende rol kunnen spelen.
- De handhaving gericht op activiteiten in grondwaterbeschermingsgebieden door het bevoegd gezag (Provincies) laat volgens de drinkwaterbedrijven regelmatig te wensen over. De handhaving is vooral passief, het heeft onvoldoende prioriteit.
- De drinkwaterbedrijven verwachten van de VROM-Inspectie een aantal activiteiten die niet tot de taak van de VI behoren. Een voorbeeld hiervan is de toetsing van bestemmingsplannen op, voor de bescherming van drinkwaterbronnen, relevante aspecten. De VI toetst de bestemmingsplannen die worden aangeboden op een aantal rijksbelangen. Drinkwater wordt in dit verband niet als rijksbelang beschouwd. Er wordt daarom bij de toetsing door de VI niet gekeken of waterwingebieden of grondwaterbeschermingsgebieden in de plannen zijn opgenomen.
- Drinkwaterbedrijven maken zich zorgen over de aanwezigheid van WKO's (Warmte Koude Opslag Systemen) in de beschermingsgebieden. Vooral over de gesloten systemen is onvoldoende bekend als het gaat om de aantallen, locaties, de levensduur, de daarmee samenhangende ontmanteling en de mogelijke effecten voor de kwaliteit van het grondwater.
- De rol van de Vewin is vooral die van belangenbehartiger richting de nationale en Europese overheden. De drinkwaterbedrijven zijn in het algemeen tevreden over de invulling van deze rol. Ook

de RIWA, als vertegenwoordiger van drinkwaterbedrijven die oppervlaktewater innemen, speelt een belangrijke rol als belangenbehartiger bij de bescherming van de waterkwaliteit van de rivieren.

Aanbevelingen

- De bedrijven dienen zich (nog meer) pro-actief op te stellen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Tijdige betrokkenheid bij provinciale en gemeentelijke (bestemmings)plannen in het voortraject is noodzakelijk om het drinkwaterbelang goed onder de aandacht te kunnen brengen bij andere partijen/overheden. Goede contacten met de lokale overheden zijn hiervoor belangrijk. De afname aan kennis van drinkwater bij de betrokken overheden doet het belang hiervan toenemen.
- De VI zou in de nabije toekomst bij de toetsing van de bestemmingsplannen kunnen controleren of de wingebeden en/of grondwaterbeschermingsgebieden hierin zijn opgenomen. Dit lijkt relatief eenvoudig te regelen omdat de contouren van de grondwaterbeschermingsgebieden bekend zijn.
- De VI ziet gebiedsdossiers als een belangrijk instrument om alle facetten van de drinkwaterbronnen in beeld te brengen. Aanbevolen wordt aan de VI om actief de stakeholders, met name de provincies hierop aan te spreken.
- Het ministerie van VROM dient de lagere overheden aan te spreken op hun inspanning als het gaat om de bescherming van drinkwaterbronnen bijvoorbeeld bij het opstellen van de bestemmingsplannen en gebiedsdossiers.
- De taken en verantwoordelijkheden van de stakeholders (drinkwaterbedrijven, brancheorganisaties en overheden waaronder de VROM-Inspectie) kunnen duidelijker gemaakt worden en waar nodig worden aangescherpt (bijvoorbeeld bij het uitvoeren van beschermingstaken in grondwaterbeschermingsgebieden en bij het toetsen van bestemmingsplannen).

1 Inleiding

1.1 Kader bescherming drinkwaterbronnen

De algehele herziening van de Waterleidingwet heeft geresulteerd in de introductie van de Drinkwaterwet (Drinkwaterwet, 2009). De Drinkwaterwet is aangenomen door het parlement en zal van kracht worden als het bijbehorende Drinkwaterbesluit en de Ministeriële regelingen zijn afgerond. De Waterleidingwet zal naar verwachting in 2011 worden vervangen door de Drinkwaterwet.

De reikwijdte van de Drinkwaterwet strekt van bron tot kraan en heeft als primaire doel een duurzame veiligstelling van de drinkwatervoorziening in Nederland te bewerkstelligen. Met de herziening is ook beoogd de rolverdeling tussen de overheid en het drinkwaterbedrijf meer expliciet te maken. De overheid draagt zorg voor een duurzame veiligstelling van de drinkwatervoorziening (Drinkwaterwet, artikel 2). Dit betekent dat de overheid voorwaarden moet scheppen om een duurzame drinkwatervoorziening mogelijk te maken, dat zij toezichthouder is voor de doelmatigheid van drinkwaterbedrijven en eindverantwoordelijk voor de kwaliteit van het drinkwater dat in Nederland bij de consument uit de kraan komt.

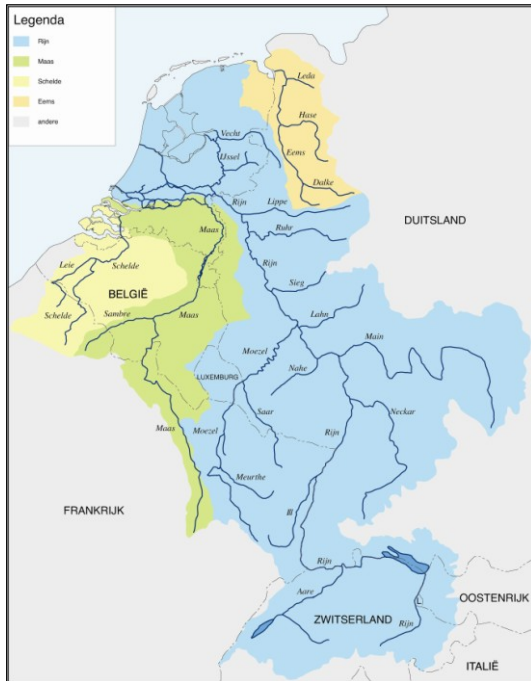
De realisatie van de drinkwatervoorziening is gedelegeerd naar de drinkwaterbedrijven: deze moeten het 'waarmaken'. Daarvoor worden aan de bedrijven eisen gesteld ten aanzien van kwaliteit, tarieven, leveringszekerheid. Daarnaast dragen drinkwaterbedrijven bij aan de kwaliteit van de bronnen voor drinkwater. Hierin vervullen drinkwaterbedrijven een meer ondersteunende rol. De bijdrage aan de kwaliteit van de bronnen, wordt in de Memorie van Toelichting (parlando.sdu.nl), 2006-2007, dossier 30 895 nr. 3) beperkt uitgewerkt: genoemd worden het monitoren van de grondstof en het beheren van natuurgebieden rondom winningen als taken die behoren tot het 'goed huisvaderschap'. Een nadere uitwerking van deze begrippen moet nog plaatsvinden.

Het ministerie van VROM hanteert als beleidsuitgangspunt dat de kwaliteit van de bronnen voor drinkwaterbereiding dusdanig moet zijn dat het mogelijk is om met behulp van eenvoudige technieken betrouwbaar drinkwater te produceren (Beleidsplan Drink- en Industriewatervoorziening (BDIV), 1995). De termijn van dit BDIV is inmiddels weliswaar verlopen, maar de recente stroomgebiedbeheerplannen voor Rijn en Maas die zijn opgesteld op grond van de Waterwet (2009) en de Europese Kaderrichtlijn Water (2000/60/EG) sluiten aan op dit uitgangspunt.

Om deze doelstelling te bereiken wordt door provincies op grond van de Wet milieubeheer grondwaterbeschermingsbeleid gevoerd en zijn waterbeheerders gehouden aan de kwaliteitseisen die gelden voor oppervlaktewater dat is bestemd voor drinkwaterproductie (Besluit Kwaliteitsdoelstellingen en Monitoring Water, 2010). Landelijk initieert VROM projecten zoals de invoering van gebiedsdossiers die bedoeld zijn om het beschermingsbeleid beter te verankeren in het ruimtelijk beleid.

De VROM-Inspectie (VI) is in het kader van de Waterleidingwet (en ook de Drinkwaterwet) aangewezen als toezichthouder op de drinkwaterbedrijven. De VI stelt zich ten doel om door middel van onder meer inventariserende onderzoeken, audits en inspecties bij de drinkwaterbedrijven het hoge kwaliteitsniveau op het gebied van gezondheid, veiligheid en duurzaamheid van drinkwater te handhaven. Op deze manier wordt het nalevingsniveau van de Waterleidingwet bewaakt en zo nodig verhoogd.

Box 1.1 Bronnen voor drinkwater

Bronnen voor drinkwater

Drinkwater wordt in Nederland geproduceerd uit zowel grond- als oppervlaktewater. Het oppervlaktewater is afkomstig uit zowel de rivier de Rijn als de Maas en het hieruit geproduceerde drinkwater wordt aan ongeveer 6,5 miljoen consumenten in het westen van Nederland geleverd. De kwaliteit van het rivierwater wordt sterk bepaald door activiteiten bovenstrooms van de innamepunten in de buurlanden zoals Frankrijk, België en Duitsland, maar ook in Nederland zelf. Risico's met betrekking tot de waterkwaliteit worden gevormd door diffuse bronnen (uitspoeling van landbouwgronden en verhard oppervlak) en door puntbronnen (lozing van ongezuiverd of beperkt gezuiverd afvalwater). Grondwater wordt in het overige deel van Nederland ingezet als de belangrijkste bron voor drinkwater. De keuze voor grond- of oppervlaktewater als bron voor drinkwater is veelal bepaald door de beschikbaarheid en kwaliteit ter plaatse.

1.2 Onderzoeksvraag

In 2008 heeft de VI een onderzoek uitgevoerd naar het hygiënisch werken in het distributiegebied (Ten Napel et al, 2009). Als vervolg hierop is een onderzoek opgezet waarmee inzicht wordt verkregen hoe de drinkwaterbedrijven omgaan met het onderdeel drinkwaterbronnen.

Het doel van het project is het inzichtelijk maken hoe de drinkwaterbedrijven de bescherming van de drinkwaterbronnen (innamepunten van oppervlaktewater en grondwaterwinningen) hebben georganiseerd binnen het bedrijf. Het bedrijfsbeleid ten aanzien van andere actoren in dit veld is een onderdeel hiervan.

1.3 Methode

Het RIVM heeft in samenwerking met en in opdracht van de VI een vragenlijst opgesteld. Hierin is aandacht besteed aan de verankering van de bescherming van de bronnen binnen en buiten de organisatie van de drinkwaterbedrijven. Ook aan de rol en de verwachtingen die de drinkwaterbedrijven hebben van de Vewin en de VI is aandacht besteed. Vervolgens heeft de VI per bedrijf twee winningen bezocht waarbij aspecten als beleidsinstrumenten, actoren en calamiteiten zijn behandeld. In het onderzoek is gekozen voor zoveel mogelijk 'kwetsbare' winningen. Het RIVM heeft de gegevens verwerkt tot een rapport.

Het project is inventariserend van aard, de VI zal in principe geen handhavingsactiviteiten ondernemen naar aanleiding van de resultaten van dit onderzoek.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de resultaten van het onderdeel Organisatie uit de vragenlijst beschreven. Daarnaast wordt een samenvatting van het onderdeel Bezochte Woningen gegeven. De bevindingen van alle bezochte winningen zijn opgenomen in bijlage 1. Hoofdstuk 3 geeft een discussie over de opzet en de resultaten van het onderzoek weer. Het rapport wordt afgesloten met een hoofdstuk conclusies en aanbevelingen.

2 Resultaten

2.1 Inleiding

De vragenlijst die voor dit onderzoek is gebruikt bestaat uit twee onderdelen. Het eerste deel betreft de organisatie van het drinkwaterbedrijf in relatie tot de bescherming en het beheer van de drinkwaterbronnen. Het tweede onderdeel betreft de vragen die van toepassing zijn op de winningen zelf. In deze paragraaf worden de bevindingen van het onderdeel organisatie beschreven. Opgemerkt wordt dat de informatie dateert van de tweede helft van 2009.

2.2 Onderdeel Organisatie

2.2.1 Verankering bescherming van bronnen in de organisatie

De drinkwaterbedrijven besteden aandacht aan de bescherming van de grondstof, de basis voor het product drinkwater. In tabel 1 zijn de activiteiten samengevat. De meeste bedrijven die voornamelijk over grondwater als bron beschikken hebben eigen beheerplannen en meetprogramma's om de kwaliteit van de grondstof te waarborgen. Bedrijven die oppervlaktewater als grondstof gebruiken werken samen met of in organisaties als Rijkswaterstaat (RWS) en de RIWA. De bedrijven in het noorden, oosten en midden van het land streven naar 'duurzaam terreinbeheer', twee daarvan hebben het certificaat 'Goud' behaald. De overige bedrijven noemen dit aspect niet. De meeste bedrijven zijn betrokken bij overheidsplannen variërend van bestemmingsplannen tot de Kaderrichtlijn Water (KRW). Deze betrokkenheid varieert van streven naar meepraten in een vroeg stadium tot lobbyen en inspreken op de overheidsplannen. De personele inzet is meestal 2 tot 3 fulltime personeelseenheden (fte) per bedrijf of regio (bij Vitens). De duinbedrijven (PWN, Waternet en Dunea) beschikken daarnaast nog over een aantal bos- en/of duinwachters. Twee bedrijven (Evides en WML) geven aan een groter aantal fte in te zetten. Hiermee wordt de gehele afdeling bedoeld die zich met de bronnen bezighoudt. Bij de meeste bedrijven voert deze afdeling strategische en operationele taken uit.

Er worden twee projecten genoemd die zijn gericht op bescherming van de bronnen. Dunea heeft in samenwerking met betrokken partijen het 'Convenant Bommelerwaard' uitgevoerd. Dit was gericht op het verlagen van concentraties bestrijdingsmiddelen in het uitslagwater van de polder. Tot op heden is dit doel niet gehaald, maar er is wel aandacht gekomen voor andere methoden en technieken om bestrijdingsmiddelen toe te passen. In Brabant is het project 'Schoon Water' uitgevoerd bij zes zeer kwetsbare winningen (ClimateChanCe, 2009). Het resultaat is dat de risico's van uitspoeling van bestrijdingsmiddelen beheersbaar zijn gemaakt.

Tabel 2.1 Overzicht activiteiten van bescherming van drinkwaterbronnen per drinkwaterbedrijf.

Drinkwaterbedrijf	Activiteiten	Personeel (fte)*	Opmerkingen
WGroningen	- Beheerplannen voor alle wingebieden; - Meetprogramma waarnemingsfilters; - Voorzieningen voor boeren langs de Drentsche Aa; - Duurzaam terreinbeheer: streven naar certificaten.	3	
Vitens	- Beheerplannen wingebieden ; - Contact met gemeenten over plannen Ruimtelijke Ordening en vergunningen; - Inspecties terreinen: handelen conform procedures bij afwijkingen; - Aansturing bescherming via beleids- en jaarplannen (Visie Grondstofvoorziening); - Duurzaam terreinbeheer: streven naar certificaat bij 4 regio's, regio Midden-Nederland heeft certificaat Goud.	27,5	Vitens Water Technologie 1 Vitens (front- en backoffice en 2,5 fte per regio)
WMD	- Beheerplannen voor alle wingebieden; - Meetprogramma grondwater en waarnemingsfilters; - Procedures Kwaliteitszorgsysteem; - Risicostudie beschermingsgebieden (project Zeroriskwater); - Duurzaam terreinbeheer (milieucertificaat Goud), inspecties van terreinen.	2	Plus 2 BOA's
PWN	- Bedrijfsbeleid gericht op preventieve bescherming van winningen; - Streven naar betrokkenheid in vroeg stadium bij planontwikkeling, als Ruimtelijke Ordening, Provinciale Milieuverordening (Pmv), Water-beheerplannen en Kaderrichtlijn Water (KRW).	2	Plus medewerkers PWN-natuurbedrijf
Waternet	- Geregeld in de organisatie op operationeel en beleidsmatig niveau voor waterwin- en beschermingsgebieden; - Strategische samenwerking met belangenorganisaties als RIWA (strategisch centrum Waternet).	3 á 4	Plus 16 boswachters
Oasen	- Beoordelen bestemmingsplannen en structuurvisies; - Directe lobby bij regionale (gemeenten, provincies, waterschappen) en bovenregionale plannen (RWS, Nationaal Waterplan); - Meetprogramma grondwater en	3	

Drinkwaterbedrijf	Activiteiten	Personeel (fte)*	Opmerkingen
	waarnemingsputten in intrekgebied; - Meetprogramma oppervlaktewater via RIWA.		
Dunea	- Alarmeringsstelsel RWS; - Samenwerking RIWA-verband; - Convenant Bommelerwaard: doel verlaging bestrijdingsmiddelen in bron polderwater.	10	Beleidsmedewerkers en duinwachters
Evides	- Bewaking oppervlaktewater en grondwater; - Inspreken op bestemmingsplannen en overheidsplannen; - Behartiging langere termijn belangen (leveringsplan); - Regelmatig overleg bronnenbeleid; - Samenwerking in RIWA–Maas verband; - Duurzaam terreinbeheer: streven naar certificaat.	20	Afdeling (totaal) Technologie en Bronnen
Brabant Water	- Bedrijfsbeleid gericht op preventieve bescherming winningen; - Aandacht voor omgevingsmanagement; - Inspreken op provinciale en landelijke plannen (KRW, Natura 2000); - Adviseur bij de Watertoets (enige in NL); - Pilot gebiedsdossiers; - Project ‘Schoon water’ (6 zeer kwetsbare winningen).	1,5	
WML	- Bescherming is strategisch en operationeel verankerd in twee afdelingen; - Bescherming bronnen, verbeteren hiervan en borgen van de waterkwaliteiten de strategie is vastgelegd.	15	Operationele en strategische functies

* Aantal fte dat wordt ingezet voor het beleid ‘bescherming bronnen’. De gegevens zijn afkomstig uit de ingevulde vragenlijsten. De interpretatie van de vraag en de organisatorische inbedding kan de reden zijn van verschillen tussen de bedrijven.

2.2.2 Samenwerking stafafdelingen en bedrijfsvoering

De samenwerking tussen de afdelingen is over het algemeen goed georganiseerd. Er is veelal structureel overleg tussen afdelingen die zich met de strategie en de operationele taken bezig houden. De frequentie van dit overleg is wisselend per bedrijf. De grootte van het bedrijf en mogelijk ook de cultuur binnen het bedrijf spelen hierin een belangrijke rol. Bij kleinere bedrijven zijn de lijnen vaak kort en vallen strategische en operationele taken onder dezelfde afdeling. Bij een groot bedrijf als Vitens is de regiocoördinator grondstof van het bedrijfsonderdeel Watertechnologie de spin in het web voor de bescherming van de bronnen. Soms worden er gezamenlijke documenten opgesteld als een visiedocument ‘Putmanagement’, ‘Strategie bescherming winputten en transportleidingen’ en ‘Vaststellen innamecriteria’.

2.2.3 De rol van de Vewin

De drinkwaterbedrijven zien Vewin vooral als belangenbehartiger van de sector naar de beleidsmakers en politici in Den Haag en Brussel. Hiervoor worden 'position papers' en beleidsadviezen opgesteld die worden teruggekoppeld naar de bedrijven in de stuurgroep 'Bronnen en Kwaliteit'. Onderwerpen die worden genoemd zijn de Kaderrichtlijn Water (KRW) en nationale wet- en regelgeving. Vewin zorgt voor uniforme uitgangspunten van de sector op nationaal en internationaal niveau. Over het algemeen zijn de bedrijven tevreden over de belangenbehartiging door de Vewin. Twee bedrijven geven aan dat de effecten wat tegenvallen bijvoorbeeld voor de invoering van de KRW. Vitens geeft aan dat zij zelf hun belangen in de regio behartigen en zo nodig ook nationaal.

2.2.4 Verwachtingen ten aanzien van de VROM-Inspectie

De drinkwaterbedrijven verwachten van de VROM-Inspectie vooral dat ze een belangrijke rol speelt bij het tot stand komen en handhaven van lokale, regionale en nationale plannen waarbij de bescherming van de drinkwaterbronnen aan de orde is.

Genoemd worden:

1. De regiefunctie en betrokkenheid bij landelijke plannen als het Nationaal Water Plan (NWP) de Drinkwaterwet (Dww) en Wet ruimtelijke ordening (Wro).
2. Kaders scheppen van regionale bescherming en de methodiek landelijk voorschrijven.
3. Toetsing van bestemmingsplannen mede richten op beschermingsgebieden en drinkwaterfunctie.
4. Inzet bij besluitvorming omtrent gebiedsdossiers (2x) en WKO-systemen (2x).
5. Proactieve rol bij de ontwikkelingen zoals Kierbesluit Haringvliet en Provinciale milieuverordeningen (Pmv) en beheerplannen waterwingebieden.

De VI zou naar de mening van de drinkwaterbedrijven vervuilers, lokale en regionale overheden moeten aanspreken op het voorkómen van verontreinigingen in grondwaterbeschermingsgebieden. Als voorbeelden worden genoemd afstromend water van een snelweg en het beperken van het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Voor de deze taken zijn echter inspecties van andere ministeries of van provincies en gemeenten verantwoordelijk. De VI zou naar de mening van de drinkwaterbedrijven ook een rol moeten spelen bij bescherming van de waterkwaliteit van de rivieren zoals de Maas door invloed uit te oefenen op lozingsvergunningen (debietafhankelijk maken), op buitenlandse inspectie-organisaties en de Internationale Maascommissie.

De VI wordt ook gezien als aanspreekpunt voor de veiligheid en continuïteit van de drinkwatervoorziening, en ook bij acute (kwaliteits)problemen. Invalshoeken zijn volksgezondheid en calamiteiten. Verwacht wordt dat de VI een kritische blik heeft op het functioneren van procedures bij de bedrijven door middel van overleg, veldbezoek en advisering over verbetermogelijkheden.

Ten aanzien van de verwachtingen die de drinkwaterbedrijven van de VI hebben, wordt het volgende opgemerkt:

- De VI is nauwelijks betrokken bij het opstellen van plannen als het Nationaal Water Plan en het opstellen van wetten. Het opstellen van regionale plannen en het aanwijzen van grondwaterbeschermingsgebieden is een taak van de Provincies. De VI volgt zaken als beleid rond WKO-systemen, Kierbesluit Haringvliet en PMV's wel. De VI vindt de ontwikkeling van de gebiedsdossiers een goede ontwikkeling en stimuleert deze waar mogelijk.
- De VI onderschrijft haar rol als aanspreekpunt bij (acute) kwaliteitsproblemen.
- De VI heeft via het tweede lijns toezicht wel een mogelijkheid om gemeenten aan te spreken op hun verantwoordelijkheden.

2.2.5 Overige opmerkingen

Over het onderdeel *organisatie* zijn de volgende opmerkingen gegeven.

- Vitens vindt de kwaliteit van de lokale besluitvorming op ruimtelijke ordening- en milieugebied belangrijk. Hiervoor is actief toezicht van de VI op de gemeenten belangrijk.
- Evides geeft dat de provincies Zuid-Holland en Zeeland drinkwater als onderwerp prominent hebben opgenomen in het Provinciaal Waterplan. In Zeeland is Evides lid van het Regionaal Bestuurlijk Overleg.
- Brabant Water geeft aan dat in de provincie Brabant bij de provincie en het waterbedrijf de inzichten van de kwaliteit van het grondwater goed overeenkomen; voor de kwantiteit is dit minder. Deze onderwerpen zijn in beide organisaties organisatorisch gescheiden.
- WML vindt dat de VI expliciet zou moeten aangeven welke activiteiten risico's veroorzaken in waterwingebieden. VI zou actief moeten bevorderen dat in deze gebieden beschermende maatregelen worden genomen.

2.3 Onderdeel Bezochte winningen

2.3.1 Inleiding

Een belangrijk onderdeel van het onderzoek was het per bedrijf het brengen van een bezoek aan twee winningen. Het bedrijf Vitens levert drinkwater in vijf provincies; in elke provincie zijn twee winningen bezocht. Bij Vitens regio Flevoland en bij Waternet is één winning bezocht.

De winningen zijn weergegeven in Figuur 2.1.

Het onderzoek bestond uit de volgende onderdelen:

- Eigenschappen van de bezochte winningen;
- Beleidsinstrumenten;
- Actoren/activiteiten;
- Calamiteiten.

In deze paragraaf wordt een uitgebreide samenvatting van de bevindingen van de bezochte winningen gegeven.

In bijlage I is per bedrijf een beschrijving gegeven van de bevindingen per bezochte locatie.

Foto 1 Winput in een waterwingebied en bovenaanzicht winput.

2.3.2 Beschrijving van de winningen

Alle bedrijven geven aan dat het gebied dat invloed heeft op de kwaliteit van de winning goed bekend is. Voor de grondwaterwinningen is het grondwaterbeschermingsgebied dan wel het intrekgebied vastgelegd in de provinciale milieuverordening. Voor de innamepunten van oppervlaktewater is het stroomgebied van de rivier het gebied dat invloed op de waterkwaliteit kan hebben. Voor innamepunten van oppervlaktewater zijn beschermingszones aangewezen maar ruimtelijk nog niet verankerd. Een risico voor innamepunten van oppervlaktewater is dat niet alle activiteiten langs de rivier bekend zijn.

Alle bezochte grond- en oppervlaktewaterwinningen zijn, op vijf na, vooraf beoordeeld als kwetsbaar voor verontreiniging. De invloed van activiteiten in het intrekgebied heeft meer invloed op kwetsbare winningen dan op niet kwetsbare winningen. Het gevolg is dat er in dit onderzoek relatief veel problemen naar voren komen. Een scala aan kritische factoren wordt genoemd die invloed kunnen hebben op de winningen. Dit zijn onder andere landbouw, industrie (vooral langs rivieren), woonkernen, bodemverontreinigingen, snelwegen, verzilting van grondwater en de aanwezigheid van WKO-installaties in het intrekgebied.

Alle bedrijven beschikken over informatie omtrent welke putten er bedreigd worden. Ook zijn de probleemstoffen in het grondwater ter plaatse bekend. Voor de innamepunten van oppervlaktewater is dit laatste moeilijker vast te stellen vanwege het dynamische karakter van de bron.

De bedrijven die grondwater gebruiken hebben naast de reguliere monitoring ook waarnemingsputten of peilbuizen in het intrekgebied om probleemstoffen te detecteren en te volgen.

Oppervlaktewaterbedrijven gebruiken bovenstroomse meetpunten om verontreinigingen vroegtijdig te kunnen signaleren (zie ook foto 4). Zij werken hiervoor nauw samen met RIWA en Rijkswaterstaat.

De bedrijven leggen de gegevens intern vast bijvoorbeeld bij Vitens in factsheets per winning en ruwwaterrapportage met aanbevelingen, beheerplannen per winning (Groningen) maar ook in onderzoeksrapporten (Waternet en Oasen) en in de RIWA-jaarrapporten (oppervlaktewaterbedrijven).

Figuur 2.1 De winningen die tijdens het onderzoek zijn bezocht.

Gebiedsdossiers

In het kader van de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water is er gestart met het opstellen van gebiedsdossiers. De provincies zijn in principe de trekkers van het proces. In de gebiedsdossiers wordt

alle informatie die van invloed is op een drinkwaterwinning systematisch vastgelegd. Indien nodig worden maatregelen opgenomen in het gebiedsdossiers om de duurzaamheid van de winning in de toekomst te waarborgen (Wuijts, 2007). De drinkwaterbedrijven spelen een belangrijke rol in dit proces als leverancier van informatie, maar zijn ook belanghebbende voor wat betreft het resultaat. Uit de aangeleverde informatie blijkt dat de helft van de provincies (Groningen, Drenthe, Overijssel, Gelderland, Utrecht en Noord-Brabant) zijn gestart of binnenkort zullen starten met het opstellen van de gebiedsdossiers voor de bezochte winningen. In de provincie Groningen zijn de dossiers voor de bezochte winningen al gereed. Provincies als Friesland, Flevoland, Noord-Holland, Zuid-Holland en Limburg staan nog aan het begin van het proces. De provincie Zuid-Holland heeft in de komende vier jaar het onderwerp niet op de planning staan.

Foto 2 Wingebied grondwater

2.3.3 Beleidsinstrumentarium

Alle bedrijven geven aan bekend te zijn met de beleidsinstrumenten voor het beschermen van de bronnen. Als instrumenten worden genoemd de KRW, het BKMW, de Pmv, bestemmingsplannen en andere regels voor de ruimtelijke ordening. Het contact met de regionale overheden (provincies en gemeenten) is meestal goed, bijvoorbeeld bij vergunningverlening en aanvragen voor ontheffingen (Groningen). Enkele bedrijven geven aan dat ze de grondwaterbeschermingsgebieden niet voldoende vinden verankerd in de bestemmingsplannen en provinciale waterplannen (WMD, Vitens, Brabant Water). De WML noemt specifiek de lozingsvergunningen op de Maas welke debietafhankelijk zouden moeten worden ingevuld, vanwege de grote debietfluctuaties van de Maas.

De deskundigheid van de lagere overheden (gemeenten, waterschappen) wordt vaak als een knelpunt gezien. Bij de overdracht van taken van provincies naar gemeenten komt dit naar voren. Gemeenten zijn vaak niet voldoende bekend met regelgeving als Pmv en ruimtelijke ordeningsregelgeving. Het toezicht wordt hierdoor ook als onvoldoende ervaren.

Bijna alle bedrijven vinden dat de drinkwaterbelangen in de KRW onderbelicht zijn gebleven. Gedoeld wordt op artikel 7 van de KRW. De meeste bedrijven zijn informeel of via de Vewin wel betrokken bij het implementatieproces van de KRW, maar maken meestal geen deel uit van de formele overleggen. Ontevredenheid is er ook ten aanzien van het BKMW vanwege het ontbreken van normen voor nieuwe stoffen en de mogelijke uitzonderingen voor de temperatuurnorm.

Er zijn ook positieve geluiden, Vitens is tevreden over de actieve rol van de provincies, Brabant Water vindt dat de bewustwording ten aanzien van de waterkwaliteit bij diverse partijen is toegenomen en WML vindt weliswaar de betrokkenheid goed maar helaas is het drinkwaterbelang onderbelicht.

2.3.4 Actoren

Met actoren worden bedoeld bedrijven, organisaties of individuen die binnen het invloedgebied van een winning activiteiten uitvoeren. De meeste actoren zijn bij de waterbedrijven bekend, vanzelfsprekend is dit bij grondwaterwinningen eenvoudiger dan bij oppervlaktewaterwinningen. De bedrijven informeren de actoren over het drinkwaterbelang in het gebied waarin ze actief zijn. Hieronder worden enkele voorbeelden gegeven:

- Vitens geeft samen met de provincies voorlichting aan actoren;
- WMD heeft een financieel stimuleringsbeleid voor de landbouw;
- WML stimuleert milieuvriendelijke landbouw en ziet aantoonbare positieve effecten op de nitraatproblematiek;
- Projecten als 'Bommelerwaard' (Dunea), 'Schoon Water voor Brabant' (Brabant Water) en 'Duurzaam schoon drinkwater' (WML). Deze projecten zorgen voor bewustwording bij de betrokken actoren en vaak ook bij een groter publiek.
- Meerdere bedrijven geven voorlichting en instructies aan aannemers die in een grondwaterbeschermingsgebied actief zijn.
- RIWA is vooral voor PWN, Waternet, Dunea, Evides en WML een belangrijke organisatie om het drinkwaterbelang van de Maas en Rijn uit te dragen.

De meeste bedrijven zijn bezorgd over de mogelijke aanwezigheid van WKO-installaties in het intrekgebied of beschermingsgebied. De provincies staan zogenoemde open WKO's niet toe in deze gebieden, maar soms worden er uitzonderingen gemaakt en wordt er ontheffing verleend. Bedrijven geven aan dat WKO-installaties die bij de provincies zijn gemeld ook bij hen bekend zijn. Veelal is er geen informatie over de aanwezigheid van gesloten systemen. Voor de aanleg van gesloten systemen is geen toestemming van de provincie nodig.

Foto 2 Infiltratie van oppervlaktewater in waterwingebied geeft risico's voor de microbiologische veiligheid van het onttrokken grondwater.

2.3.5 Calamiteiten

De bedrijven die grondwater als bron gebruiken zijn voorbereid op het uitvallen van (een deel van) een winning. Er zijn voldoende alternatieven beschikbaar en de productiecapaciteit van de bedrijven is

voldoende om de uitval op te vangen. Dit is vastgelegd in plannen voor de leveringszekerheid. De milieuincidenten in grondwaterbeschermingsgebieden worden aan de provincies gemeld. Of deze ook bij de drinkwaterbedrijven bekend worden gemaakt is niet altijd duidelijk. Vitens geeft aan dat de samenwerking hierover goed verloopt.

De bedrijven die oppervlaktewater gebruiken zijn goed voorbereid op calamiteiten. Ze zijn aangesloten op het alarmeringssysteem van Rijkswaterstaat, ze beschikken over biomonitoren bij de inlaat (foto 4) en er zijn permanente meetstations bij Lobith en Eysden. De informatie vanuit deze systemen in combinatie met de innamecriteria zorgen ervoor dat er tijdig een besluit genomen kan worden om de inname te stoppen. Vanzelfsprekend beschikken de bedrijven over procedures en afspraken met waterbeheerders hoe te handelen in een dergelijke situatie inclusief de communicatie daarover. De leveringszekerheid is gewaarborgd door de beschikbaarheid van voorraden in de duinen, spaarbekkens en de inzet van grondwater bij de locaties Lekkanaal (Waternet) en Heel (WML).

Foto 4 Biomonitor bij innamepunt oppervlaktewater

3 Discussie

Het onderzoek zoals in dit rapport is beschreven in inventariserend van aard en beschrijft de inspanningen zowel strategisch als operationeel die de drinkwaterbedrijven doen om de grondstof voor de drinkwaterproductie zo goed als mogelijk is te beschermen. In samenwerking met de VROM-Inspectie (VI) heeft het RIVM een vragenlijst opgesteld waarin strategische en operationele aspecten zijn opgenomen. De vragenlijst is opgesteld en getest in de zomer van 2009. Het onderzoek met de bijbehorende bezoeken aan de winlocaties is uitgevoerd in de periode augustus – december 2009. Het rapport is medio 2010 afgerond; mogelijk zijn sommige uitspraken inmiddels gedateerd. De verslagen van de bezoeken zijn opgesteld door medewerkers van de VI en ter controle voorgelegd aan de geïnterviewde personen van de drinkwaterbedrijven.

De vragenlijst bestond grotendeels uit open vragen. De hiermee verkregen informatie is daarom vooral beschrijvend en kwalitatief van aard. Het geeft een beeld van hoe er binnen de drinkwaterbedrijven met de bescherming van de bronnen wordt omgegaan. De hoeveelheid informatie die tijdens het onderzoek beschikbaar is gekomen is sterk wisselend. Deze factoren dragen er ook aan bij dat de informatie vooral kwalitatief van aard is.

In het onderdeel ‘Organisatie’ wordt vaak verwezen naar wetten en regels. Eventuele wijzigingen van deze regelgeving tussen het tijdstip van opstellen van de vragenlijst en de rapportage zijn niet opgenomen. De informatie die is gerapporteerd in de verslagen van de bezoeken betreft inzichten en meningen van medewerkers van de drinkwaterbedrijven die feitelijk niet altijd juist hoeft te zijn. Zo verwachten de drinkwaterbedrijven diverse acties van de VI waarvoor zij niet verantwoordelijk voor is of waarvoor andere instanties primair verantwoordelijk zijn. Een voorbeeld hiervan is de regiefunctie en de betrokkenheid bij het opstellen van landelijke plannen als het Nationaal Waterplan.

De informatie van dit rapport kan worden gebruikt om de diverse stakeholders (drinkwaterbedrijven, brancheorganisaties en overheden) op de hoogte te brengen van elkaars inzichten en activiteiten. Bij de uitvoering van de inventarisatie is door de VI expliciet gevraagd naar de verwachtingen van de drinkwaterbedrijven van de VI. In het rapport is nog geen duidelijk beeld gegeven van hetgeen de VROM-Inspectie van de drinkwaterbedrijven verwacht. Het rapport kan daarom ook worden gebruikt om de taken en verantwoordelijkheden van de stakeholders duidelijk te maken en waar nodig aan te scherpen. De belangrijkste conclusies en aanbevelingen worden in het volgende hoofdstuk beschreven.

4 Conclusies en aanbevelingen

Uit de informatie afkomstig uit de verslagen van de interviews met de medewerkers van drinkwaterbedrijven over de zorg voor de drinkwaterbronnen worden de volgende conclusies getrokken:

Conclusies

- Alle bedrijven beschikken in het algemeen over een goed inzicht in de risicovolle activiteiten en bedreigingen die spelen bij de winningen. Er zijn/worden diverse projecten uitgevoerd om de belasting in grondwaterbeschermingsgebieden of oppervlaktewater terug te dringen.
- De personele inzet varieert tussen de bedrijven van 2 à 3 tot ca 20 fte. De schatting van de personele inzet is niet altijd dezelfde manier tot stand gekomen. Soms zijn afdelingen strategie en uitvoering samen genomen en ook het personeel dat in het veld werkzaam is, is meegenomen. Dit verklaart de grote verschillen.
- De handhaving gericht op activiteiten in grondwaterbeschermingsgebieden door het bevoegd gezag (Provincies) laat volgens de drinkwaterbedrijven regelmatig te wensen over. De handhaving is vooral passief, het heeft onvoldoende prioriteit.
- De drinkwaterbedrijven verwachten van de VROM-Inspectie een aantal activiteiten die niet direct tot de taak van de VI behoren. Een voorbeeld hiervan is de toetsing van bestemmingsplannen op, voor de bescherming van drinkwaterbronnen, relevante aspecten. De VI toetst de bestemmingsplannen die worden aangeboden op een aantal rijksbelangen. Drinkwater wordt in dit verband niet als rijksbelang beschouwd. Er wordt daarom niet gekeken of wingebieden of grondwaterbeschermingsgebieden in de plannen zijn opgenomen.
- De VI verwacht van de bedrijven een actieve rol bij het opstellen van de gebiedsdossiers. Deze rol wordt meestal goed opgepakt. Wanneer bijvoorbeeld de provincie minder actief is zou het drinkwaterbedrijf een stimulerende en initiërende rol kunnen spelen.
- De drinkwaterbedrijven hebben een positieve houding ten aanzien van het opstellen van de gebiedsdossiers. Zij hebben veel kennis en informatie van en over de winningen. Het opnemen van deze informatie in de gebiedsdossiers kan een meerwaarde voor de bescherming opleveren. Zij spelen een belangrijke rol in dit proces als leverancier van informatie, maar zijn ook belanghebbende voor wat betreft het resultaat.
- De provincies hebben de verantwoordelijkheid en de regierol voor het opstellen van gebiedsdossiers (dit is een bestuurlijke afspraak in het Nationaal Overleg Water) inmiddels formeel geregeld in de StroomGebiedsBeheerPlannen). De wijze en het moment waarop de gebiedsdossiers worden opgepakt verschilt nogal per provincie. Een aantal provincies met name in het noorden van het land hebben het voortvarend opgepakt; anderen geven hieraan minder of geen prioriteit. Een actieve rol van het drinkwaterbedrijf kan hier wel een positieve invloed op hebben.
- Drinkwaterbedrijven maken zich zorgen over de aanwezigheid van Warmte Koude Opslag (WKO's) in de beschermingsgebieden. Vooral voor de gesloten systemen is onvoldoende bekend als het gaat om de aantallen, locaties, de levensduur, de daarmee samenhangende ontmanteling en de mogelijke effecten voor de kwaliteit van het grondwater.
- De rol van de Vewin is vooral die van belangenbehartiger richting de nationale en Europese overheden. De drinkwaterbedrijven zijn in het algemeen tevreden over de invulling van deze rol.
- De RIWA als vertegenwoordiger van drinkwaterbedrijven die oppervlaktewater innemen speelt een belangrijke rol als belangenbehartiger bij de bescherming van de waterkwaliteit van de rivieren.

Aanbevelingen

- De drinkwaterbedrijven dienen zich (nog meer) pro-actief op te stellen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Tijdige betrokkenheid bij provinciale en gemeentelijk (bestemmings)plannen in het voortraject is noodzakelijk om het drinkwaterbelang goed onder de aandacht te kunnen brengen bij andere partijen/overheden. Goede contacten met de lokale ambtenaren zijn hiervoor belangrijk. De afname aan kennis bij de overheid doet het belang hiervan toenemen.
- De drinkwaterbedrijven dienen zich nog meer in te zetten voor de zorg van natuur en milieu in het waterwingebied bijvoorbeeld door het invoeren van Duurzaam Terreinbeheer en het hanteren van regels voor derden bij werkzaamheden in het gebied. Hiervoor zijn eenvoudige instructies te bedenken
- De VI zou in de nabije toekomst bij de toetsing van de bestemmingsplannen kunnen controleren of de wingebieden en/of grondwaterbeschermingsgebieden hierin zijn opgenomen. Dit lijkt relatief eenvoudig te regelen omdat de contouren van de grondwaterbeschermings gebieden bekend zijn.
- De VI ziet gebiedsdossiers als een belangrijk instrument om alle facetten van de drinkwaterbronnen in beeld te brengen. Aanbevolen wordt aan de VI om actief de stakeholders, met name de provincies hierop aan te spreken.
- Het ministerie van VROM dient de lagere overheden aan te spreken op hun inspanning als het gaat om de bescherming van drinkwaterbronnen bijvoorbeeld bij het opstellen van de bestemmingsplannen en gebiedsdossiers.
- De taken en verantwoordelijkheden van de stakeholders (drinkwaterbedrijven, brancheorganisaties en overheden) kunnen duidelijker gemaakt worden en waar nodig worden aangescherpt (bijvoorbeeld bestemmingsplannen en beschermingstaken in grondwaterbeschermingsgebieden). De verwachtingen naar elkaar toe worden zo helder.

Referenties

Drinkwaterwet (2009).

Staatsblad 2009, 370.

Ten Napel, G.J., R. te Welscher, F.A.M. Swinkels, J. Bierling en C. Kivit (2009).

Hygiënisch werken aan het drinkwaternet. VROM-Inspectie, publicatienummer 9181.

www.vrominspectie.nl (augustus 2010).

ClimateChanCe (2009). Evaluatie project “Schoon Water voor Brabant” Eindrapport. ClimateChanCe, ORG-ID Leiden juli 2009.

Wuijts, S., H.F.M.W. van Rijswijk en H.H.J. Dik (2007). Gebiedsdossiers voor drinkwaterbronnen, uitwerking van risico's en ontwikkelingen van maatregelen. RIVM rapport 734301032.

www.rivm.nl (augustus 2010).

Bijlage I Resultaten bezoeken winningen

Per waterbedrijf zijn de bezoeken aan de winningen en/of pompstations beschreven.

NV Waterbedrijf Groningen

De winningen Nietap (grondwater) en De Punt (oppervlaktewater en grondwater) zijn bezocht. Voor beide winningen is bekend welk gebied van invloed is op de waterkwaliteit van de winning. Kritische factoren voor de grondwaterwinning van De Punt zijn drie rioolwateroverstorten, het houden van paarden in het gebied, aantreffen van een metaboliet van bestrijdingsmiddelen en oude verontreinigingen. Voor het oppervlaktewaterdeel van De Punt zijn diffuse verontreinigingen van bestrijdingsmiddelen in de Drentse Aa de grootste bedreiging. Voor de winning Nietap zijn er geen bedreigingen bekend.

Beide winningen worden als kwetsbaar beoordeeld op basis van de Inspectierichtlijn 5318 'Analyse Microbiologische veiligheid'. Het is bekend welke putten kwetsbaar zijn, gebaseerd op criteria als het ontbreken van afdichtende lagen bij de boorgaten en al dan niet aanwezig zijn van een kleilaag.

De huidige en toekomstige probleemstoffen worden in beeld gebracht via het meetnet waarnemingsputten (organische stoffen vierjaarlijks en anorganische stoffen jaarlijks). Bekende verontreinigingen worden jaarlijks gemeten.

De informatie wordt, als onderdeel van het bedrijfsbeleid, per winning systematisch vastgelegd in een beheerplan en gebiedsdossier. De provincie Groningen is actief bezig met het opstellen van gebiedsdossiers.

Beleidsinstrumenten

Waterbedrijf Groningen is bekend met de beschikbare beleidsinstrumenten voor de bescherming van de bronnen. Overheidspartijen vertalen de beheerplannen van de winningen in de bestemmingsplannen. Er is goed contact met de Provincie Groningen over ontheffingsaanvragen in grondwaterbeschermingsgebieden. Er is ruimte voor verbetering bijvoorbeeld bij de drinkwatertoets in de ruimtelijke plannen.

De ontwikkelingen van beleidsinstrumenten worden goed gevolgd vooral via de contacten met de betreffende partijen.

Als knelpunt wordt ervaren de handhaving van de Provinciale Milieu Verordening (PMV) door de Provincie Groningen.

De KRW heeft niet opgeleverd wat ervan was verwacht bijvoorbeeld met betrekking tot wat er is beschreven in Artikel 7 en prioritaire stoffenlijst. Het Besluit Kwaliteit en Monitoring Water (BKMW) kan positief worden gewaardeerd afhankelijk van de invulling en status van de normen. Genoemd wordt dat voor het opruimen van 'oude verontreinigingen' in waterwingebieden naar de drinkwaterbedrijven wordt gewezen.

Actoren

Het is bekend welke mogelijk risicovolle activiteiten er binnen de intrekgebieden van de winningen plaatsvinden. Dit is beschreven in de beheerplannen en gebiedsdossiers. Deze laatste zijn voor de bezochte winningen gereed.

Voor de installaties voor Warmte Koude Opslag (WKO) geven reden tot bezorgdheid voor het inbrengen van verontreinigingen, kortsluitstromen na het doorboren van kleilagen en mogelijk nadelige effecten van het beheer op de lange termijn.

De actoren zoals de gemeente Haren, eigenaren van bedrijven (manege en kwekerij) en landeigenaren in de nabijheid van het pompstation zijn geïnformeerd. Er zijn oplossingen gezocht voor de risicovolle activiteiten zoals het weren van paardenmest uit het wingebied. Aannemers worden via het bestek

geïnformeerd. Zij beschikken over een toolbox met informatie voor zowel buiten als binnen het wingebied, maar er zijn geen specifieke regels voor werkzaamheden binnen het wingebied.

Calamiteiten

Waterbedrijf Groningen kan de inname van oppervlaktewater van de Drentsche Aa tijdelijk stoppen. Hiervoor beschikken zij over een biomonitor met algen en watervlooien. Bij een positief signaal van de biomonitor of een ander relevante melding volgt een innamestop. Er zijn geen specifieke criteria, de inzet van grondwater kan de gevolgen opvangen. Hiervoor is een convenant met de provincie zodat ook bij een langdurige calamiteit van grondwater gebruik gemaakt kan worden. Onder normale omstandigheden wordt de grondwateronttrekking beperkt.

De gegevens over kwaliteit en kwantiteit worden met de waterbeheerder uitgewisseld. De waterbeheerder (waterschap) voldoet aan de richtlijnen van de KRW, zij krijgen de taak zich actief op het BKMW in te zetten.

NV Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD)

De winningen Noordbargeres en Zuidwolde (beide grondwater) zijn bezocht. Voor beide winningen is bekend welk gebied van invloed is op de waterkwaliteit van de winning. De winning Zuidwolde ligt in het (ondergrondse) gebied Tegelenkleicomplex, waarvan niet exact bekend is tot waar zich dat uitstrekt. Kritische factoren zijn mest en bestrijdingsmiddelen afkomstig van de landbouw en bodemverontreinigingen afkomstig van bebouwd gebied. Daarnaast is de oppervlaktewaterkwaliteit van het Oranjekanaal kwetsbaar vanwege lozingen. Op basis van de Inspectierichtlijn 5318 'Analyse Microbiologische veiligheid' is Noordbargeres een 'kwetsbare winning', Zuidwolde is dat niet. Dat is vastgesteld op grond van de leeftijdsverdeling van het grondwater en aanwezige antropogene invloeden. Voor Noordbargeres zijn de bedreigingen voor de grondwaterkwaliteit, op het niveau van individuele putten, bekend (vluchtige organische stoffen en nitraat). Verwacht wordt dat Zuidwolde in de toekomst te maken krijgt met verhoogde chloridegehalten.

De huidige en toekomstige probleemstoffen worden in beeld gebracht via het monitoringsprogramma waarin eenmaal per zes jaar een brede screening plaatsvindt. In de tussenliggende jaren worden alleen macroparameters geanalyseerd. De probleemstoffen worden vanaf 1997 ook in waarnemingsputten gemeten. De gegevens worden vasgelegd in een informatiesysteem. De provincie Drenthe is gestart met het opzetten van een gebiedsdossier per winning. Dit past binnen het bedrijfsbeleid waarin het initiatief van de provincie goed past.

Beleidsinstrumenten

De WMD is bekend met de beschikbare beleidsinstrumenten voor de bescherming van de bronnen. Overheidspartijen vertalen de beheerplannen van de winningen niet altijd volledig in de bestemmingsplannen, waardoor er een risico is voor het toestaan van activiteiten die risico's met zich meebrengen. (Opmerking: De beheerplannen van de winningen moeten wel in de provinciale plannen worden vertaald maar niet persé in de bestemmingsplannen.) De WMD heeft per winning een beheerplan opgesteld en herzielt deze eens per vijf jaar. Er is goed contact met de gemeenten hetgeen leidt tot aanpassingen van de plannen. Geconstateerd wordt dat de gemeenten nog onvoldoende toegerust zijn om de gedelegeerde taken (binnenkort Wabo) van de Provincie op te pakken.

De ontwikkelingen van beleidsinstrumenten worden goed gevolgd. De WMD vindt dat ze goed worden geïnformeerd door de overheid en belangengroepen.

Als lacunes in het beleidsinstrumentarium worden genoemd de status van de gebiedsdossiers, de masterplannen voor de ondergrond en het ontbreken van studies naar grondwaterzonering in gebieden waar WKO wordt toegestaan.

De drinkwaterbelangen worden in de KRW onvoldoende meegenomen. Toekomstige maatregelen in het kader van de KRW zullen hun nut moeten bewijzen en mogelijk positief voor het drinkwaterbedrijf uitpakken.

Actoren

Het is bekend welke mogelijk risicovolle activiteiten er binnen de intrekgebieden van de winningen plaatsvinden. Het is bekend welke stoffen er in het grondwater kunnen komen, met name stoffen vanuit de landbouw en vluchtige organische stoffen.

Er is goed contact met de actoren in het gebied. In het gebied voor Noordbargeres neemt de WMD deel aan een projectgroep over vluchtige stoffen. De Provincie geeft in principe geen toestemming voor WKO in grondwaterbeschermingsgebieden, maar deze grens is nog willekeurig omdat de effecten van WKO nog onvoldoende bekend zijn.

WMD heeft geld beschikbaar voor stimuleringsbeleid bij kwetsbare winningen (k€150 op jaarbasis). Bij Noordbargeres doet 60% van de actoren in het gebied hieraan mee. De landbouw neemt maatregelen op vrijwillige basis.

De WMD overweegt in de toekomst meer individuele afspraken voor samenwerking te maken met actoren in plaats van meer algemene regels. Zij richten zich daarmee tot de grotere spelers in het gebied. Het beleid van de Provincie voor kwetsbare winningen verschuift van de 25-jaarszone naar het gehele intrekgebied.

Calamiteiten

De WMD gebruikt geen oppervlaktewater als bron voor de drinkwaterproductie. Het onderwerp calamiteiten zoals bedoeld in deze context is daarom niet van toepassing.

Vitens NV

Drinkwaterbedrijf Vitens is actief in vijf provincies, in elke provincie zijn twee winningen bezocht; in Flevoland is één winning bezocht. De onderdelen *Beleidsinstrumentarium* en *calamiteiten* worden Vitens-breed beschreven. Vervolgens worden de diverse aspecten van de winningen per provincie beschreven.

Beleidsinstrumenten

Vitens is als belanghebbende bekend met de beschikbare beleidsinstrumenten voor de bescherming van de bronnen. Zij heeft hierin geen bevoegdheden.

Het bevoegde gezag in de diverse provincies heeft de ruimtelijke bescherming voldoende uitgewerkt. Vanwege het ontbreken van normen voor grondwater is er geen referentie voor het toelaten van nieuwe ontwikkelingen. De PMV geeft deze mogelijkheid wel. Lagere overheden geven de voorkeur aan vrijwillige maatregelen waardoor de effectiviteit lager kan zijn. De handhaving door de overheid blijft achter. Vitens zet geen stimuleringsbeleid meer in voor de agrarische sector maar maakt afspraken met branche-organisaties als LTO voor de toepassing van 'best practices'.

Vitens reageert actief op regionale plannen. Per winning zijn er fact sheets waarin knelpunten zijn vermeld. De fact sheets zijn de basis voor de gebiedsdossiers, welke een wettelijke status zouden moeten krijgen.

Als lacune in het instrumentarium wordt ervaren dat in de AmvB Ruimte voor de lagere overheden het beschermingsbeleid voor de grondwaterwinningen ontbreekt.

Bij het verlenen van vergunningen in het kader van de Wet milieubeheer in intrekgebieden worden de drinkwaterbelangen niet of onvoldoende meegenomen. Vooral bij lagere overheden schort het aan effectiviteit en het handhaven van maatregelen.

Vitens geeft aan dat zij vanaf het begin betrokken is bij het KRW-proces. De inbreng in met name de regionale overlegorganen werd gewaardeerd en gebruikt. Men is teleurgesteld in het grondwaterdeel van de KRW; men vindt dat dit ook te laat op gang is gekomen. Er is wel onderzoek, zoals gebiedsdossiers en vaststellen van bodemverontreinigingen, maar er zijn geen maatregelen vastgelegd in nationale en regionale waterplannen. Het ontbreken van normen voor grondwater in het BKMW

wordt gezien als geen goede basis voor het kunnen voldoen aan de doelstellingen van de KRW. Vitens is wel tevreden van de actieve rol van een aantal provincies bij het opstellen van gebiedsdossiers. Opgemerkt wordt dat de beleidsinstrumenten nog te veel sectoraal en daardoor onsamenvattend worden ingezet. De gebiedsgericht benadering zoals afgesproken in de gebiedsdossiers biedt kansen voor verbetering. De formele verantwoordelijkheid van de drinkwaterbedrijven voor de grondstof kan alleen wettelijk worden geregeld.

Calamiteiten

De algemene procedures bij de grondwaterbeschermingsgebieden zijn van kracht waarin de Provincie de actor is. Er zijn alternatieven als een (deel van) een winning tijdelijk buiten werking is, elders is er voldoende capaciteit beschikbaar. De samenwerking met waterbeheerders ten aanzien van milieuincidenten verloopt goed, er wordt snel en goed gereageerd. Alleen voor Friesland wordt aangegeven dat de meldingen van milieuincidenten aan de Provincie ook bij Vitens worden gearchiveerd.

Winningen per provincie in het voorzieningsgebied van Vitens:

Vitens Fryslân

De winningen Noordbargem en Garyp (beide grondwater) zijn bezocht. Voor beide winningen is bekend welk gebied van invloed is op de waterkwaliteit van de winning.

De kritische factoren voor Noordbargum zijn verzilting van het grondwater, aanwezigheid van bebouwing en landbouw en aanvoer van oppervlaktewater in het gebied om de effecten van grondwaterwinning te compenseren. Voor Garyp zijn dit de verzilting van het grondwater, de aanwezigheid van landbouw en het drukbevaren Prinses Margrietkanaal aan de rand van het beschermingsgebied. Deze twee winningen zijn de enige in Friesland die last hebben van verzilting. Beide winningen zijn gekwalificeerd als 'niet kwetsbaar, vastgesteld op basis van geohydrologie en geochemie maar niet op basis van de Inspectierichtlijn 5318'. Op grond van de KRW zijn de winningen wel kwetsbaar. Het is bekend welke putten er kwetsbaar zijn. De probleemstoffen voor Noordbargum zijn naast verzilting, het aantreffen van medicijnresten in enkele pompputten, dit is mogelijk veroorzaakt door lekkende riolen of de aanvoer van oppervlaktewater. Voor Garyp zijn naast verzilting ook MTBE en bestrijdingsmiddelen (bentazon en MCCP) in ondiepe putten aangetroffen. De huidige en toekomstige probleemstoffen worden in beeld gebracht via het monitoringprogramma, pompputten en gezamenlijk ruw worden jaarlijks bemonsterd voor een groot aantal parameters. Daarnaast is er een meetprogramma voor waarnemingsputten, bovendien is er extra aandacht voor toekomstige probleemstoffen in een extra meetprogramma. De informatie wordt conform het bedrijfsbeleid vastgelegd in factsheets voor elke winning en tweejaarlijks in een ruwwaterrapport inclusief status, ontwikkelingen en consequenties van de bevindingen.

In Friesland bevindt zich het opstellen van gebiedsdossiers nog in de beginfase.

Actoren

Het is bekend welke mogelijk risicovolle activiteiten er binnen de intrekgebieden van de winningen plaatsvinden. Het is bekend welke stoffen er in het grondwater kunnen komen. Men is op de hoogte dat open WKO-systemen niet zijn toegestaan en ook niet aanwezig zijn. Maar er is geen inzicht in de aanwezigheid van gesloten WKO-systemen. Er is ook een overzicht van gesaneerde bodemverontreinigingen in het gebied. De Provincie en Vitens informeren de actoren binnen het gebied over de aspecten van de winning. In geval van acute bedreigingen informeert Vitens de betrokkenen direct.

Het is niet goed in beeld of de actoren rekening houden met de aanwezigheid van de winningen. Het toezicht hierop vanuit de overheid is beperkt.

Vitens geeft in haar regio's instructies over beschermingsmaatregelen aan aannemers die in hun opdracht werken in het wingebied. Deze worden in het bestek vastgelegd.

Vitens Overijssel

De winningen Engelse Werk (oevergrondwater (84%) en grondwater (16%) en Havelterberg (grondwater) zijn bezocht. Voor beide winningen is bekend welk gebied van invloed is op de waterkwaliteit van de winning.

De kritische factoren voor de winning Engelse Werk zijn het geïnfiltreerde rivierwater, stedelijk gebied inclusief 200 verontreinigingen in het stationsgebied en verzilting van het grondwater. Voor de winning Havelterberg zijn dit landbouw (nitraat), woonkern (diffuse verontreinigingen) en militair oefenterrein, hoewel de verontreinigingen geen invloed hebben op de winning.

Het oevergrondwaterdeel van Engelse Werk is kwetsbaar, het grondwaterdeel niet. De winning Havelterberg is kwetsbaar. Deze beoordeling is gebaseerd op de kennis van geochemie en hydrologie op basis van de KWR-sysmatiek en niet volgens de 'Inspectierichtlijn 5318'. Het is bekend welke putten kwetsbaar zijn, bij de winning Engelse Werk zijn inmiddels vier (vervulde) putten gesloten. De huidige en toekomstige probleemstoffen worden in beeld gebracht via het monitoringprogramma, pompputten en gezamenlijk ruw worden jaarlijks bemonsterd voor een groot aantal parameters. Daarnaast is er een meetprogramma voor waarnemingsputten, en er is extra aandacht voor huidige (MTBE en vluchtige stoffen) en toekomstige probleemstoffen in een extra meetprogramma. De informatie wordt conform het bedrijfsbeleid vastgelegd in factsheets voor elke winning en tweejaarlijks in een ruwwaterrapport inclusief status, ontwikkelingen en consequenties van de bevindingen.

Voor de winning Engelse Werk is er een pilot gebiedsdossier en ook de provincie Drenthe is gestart met het opstellen van een gebiedsdossier voor de winning Havelterberg.

Actoren

Het is bekend welke mogelijk risicovolle activiteiten er binnen de intrekgebieden van de winningen plaatsvinden. Het is bekend welke stoffen er in het grondwater kunnen komen. Het is niet bekend of er gesloten WKO's zijn in de grondwaterbeschermingsgebieden van de winningen. Open WKO-systemen zijn in Overijssel en Drenthe niet toegestaan in grondwaterbeschermingsgebieden.

De Provincie en Vitens informeren de actoren binnen het gebied over de aspecten van de winning bijvoorbeeld bij de plannen voor de Hanzelijn. De partijen zijn meestal op de hoogte van de drinkwaterbelangen in het gebied. Het is niet goed in beeld of de actoren rekening houden met de aanwezigheid van de winningen. Het toezicht hierop vanuit de overheid is beperkt.

Vitens Gelderland

De winningen Apeldoorn en Druten (beiden grondwater) zijn bezocht. Voor beide winningen is bekend welk gebied van invloed is op de waterkwaliteit van de winning.

Voor beide winningen is er een berekend beschermings- en intrekgebied, maar voor Druten wordt in 2010 een nieuwe berekening uitgevoerd volgens het 'Model Rivierengebied'.

De meest kritische factor van de winning Apeldoorn is de verdroging van de Koningsbeek. Er wordt onderzoek uitgevoerd in hoeverre de verdrogingseffecten op de beek tegengegaan kunnen worden.

Verder worden genoemd de 'run off en 'het bluswater' afkomstig van wegen in het gebied, en de aanwezigheid van een recreatieterrein. Voor deze laatste loopt een MER-procedure voor een uitbreiding, Vitens dringt aan op vloeistofdichte vloeren op relevante plaatsen. Voor Druten zijn verzilting van het grondwater op grotere diepten, diffuse verontreinigingen afkomstig van een woonkern in het gebied en de activiteiten in het kader van ruimtelijk ordening zoals WKO en het afkoppelen van regenwater kritische factoren voor de grondwaterkwaliteit.

Beide winningen zijn volgens het provinciaal ontwerp Waterplan 2010-2015 gekwalificeerd als kwetsbaar omdat het freatische winningen zijn. De winning Apeldoorn is gekwalificeerd als 'zeer kwetsbaar' maar is vanwege ligging in een natuurgebied en het extensieve gebruik daarvan, toch relatief goed beschermd. Er is geen gebruik gemaakt van de 'Inspectierichtlijn 5318'.

Bij de winning Apeldoorn is het vanwege de bodemsamenstelling niet bekend welke putten kwetsbaar zijn. Bij de winning Druten zijn twee putten beoordeeld als kwetsbaar. Voor beide winningen zijn de probleemstoffen in beeld gebracht. Voor Apeldoorn zijn dit een lage hardheid en sporen van trichloormethaan, beiden zijn van natuurlijke oorsprong. Voor Druten zijn dit een hoge hardheid en chloride, ook van natuurlijke oorsprong.

De huidige en toekomstige probleemstoffen worden in beeld gebracht via het monitoringprogramma waarvoor jaarlijks peilbuizen worden bemonsterd en periodiek ook de pompputten.

De informatie wordt conform het bedrijfsbeleid vastgelegd in factsheets voor elke winning en tweejaarlijks in een ruwwaterrapport inclusief status, ontwikkelingen en consequenties van de bevindingen.

De Provincie Gelderland gaat vanaf 2010 gebiedsdossiers opstellen; Apeldoorn is onderdeel van de eerste tranche vanwege het effect op het sprengensysteem van landgoed 't Loo (in Apeldoorn), Druten volgt na 2010.

Actoren

Het is bekend welke mogelijk risicovolle activiteiten er binnen de intrekgebieden van de winningen plaatsvinden. Het is bekend welke stoffen er in het grondwater kunnen komen. De bodemverontreinigingen zijn onderzocht door de Provincie; er zijn geen open WKO's aanwezig in het intrekgebied. De Provincie en de gemeenten in samenwerking met Vitens informeren de actoren binnen het gebied over de aspecten van de winning. Het jaarlijkse bezoek van de Provincie aan de gemeenten om deze te informeren over aspecten van de grondwaterbescherming is vanaf 2009 vervallen. Het is niet goed bekend, ook niet bij de overheden, of de actoren rekening houden met de aanwezigheid van de winningen. Het toezicht hierop vanuit de overheid is beperkt.

Vitens Midden-Nederland

De winningen Amersfoort-Berg en Zeist (beiden grondwater) zijn bezocht. Voor beide winningen is bekend welk gebied van invloed is op de waterkwaliteit van de winning. De kritische factoren zijn de ligging in stedelijk gebied (onder andere lekkende riolen, bedrijfsactiviteiten), puntverontreinigingen welke in oxisch milieu persistent en mobiel zijn en de snelweg ('run off') die het gebied doorkruist. Bij de winning Zeist is extra zuivering nodig om de mobiele stoffen te verwijderen, dit is vastgelegd in een saneringsbeschikking. Bij Amersfoort-Berg is de sanering van de puntverontreiniging adequaat aangepakt door de overheid en de veroorzaker. Beide winningen zijn kwetsbaar. Deze beoordeling is gebaseerd op de kennis van geochemie en hydrologie (hydrochemische systeemanalyse) aangevuld met inzicht in de bestaande verontreinigingen, maar niet volgens de 'Inspectierichtlijn 5318'. Het is bekend welke putten kwetsbaar zijn. Voor beide winningen zijn de probleemstoffen in beeld gebracht. Jaarlijks wordt op basis van de kwetsbaarheid van de winningen een monitoringplan opgesteld voor waarnemingsputten en individuele pompputten. De informatie wordt conform het bedrijfsbeleid vastgelegd in factsheets voor elke winning en tweejaarlijks in een ruwwaterrapport inclusief status, ontwikkelingen en consequenties van de bevindingen. De factsheets worden gebruikt als input voor de gebiedsdossiers. In samenwerking met de Provincie Utrecht worden bestaande gebiedsdossiers (of soortgelijke documenten) aangepast aan de eisen van de KRW.

Opgemerkt wordt dat het winveld van de winning van Zeist voor een deel ligt binnen de bebouwde kom van Zeist. Er wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een 'waterwinpark' waarmee een stap wordt gezet naar de verduurzaming van de winning.

Actoren

Het is bekend welke mogelijk risicovolle activiteiten er binnen de intrekgebieden van de winningen plaatsvinden. Het is bekend welke stoffen er in het grondwater kunnen komen. Er is intensief contact met de actoren rondom de winningen. Bij Zeist is Vitens hiervoor de trekker en de Provincie participeert. De actoren ontwikkelen naar aanleiding hiervan activiteiten als het stoppen van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen (Amersfoort) en de ontwikkeling van het ‘waterwinpark’ (Zeist).

Vitens Flevoland

De winning Bremerberg (grondwater) is bezocht. Het is bekend welk gebied van invloed is op de waterkwaliteit van de winning. De kritische factoren zijn het nabijgelegen Bremerberg Randmeer en puntverontreinigingen van de bebouwde kom. De winningen is gekwalificeerd als kwetsbaar. Deze beoordeling is gebaseerd op de kennis van geochemie en hydrologie (hydrochemische systeemanalyse) aangevuld met inzicht in de bestaande verontreinigingen in grond- en oppervlaktewater, maar niet volgens de ‘Inspectierichtlijn 5318’. Het is bekend welke putten kwetsbaar zijn en ook zijn de huidige en toekomstige probleemstoffen bekend. Jaarlijks wordt op basis van de kwetsbaarheid van de winning een monitoringplan opgesteld voor waarnemingsputten en individuele pompputten. De informatie wordt conform het bedrijfsbeleid vastgelegd in factsheets voor elke winning en tweejaarlijks in een ruwwaterrapport inclusief status, ontwikkelingen en consequenties van de bevindingen.

Actoren

Het is bekend welke mogelijk risicovolle activiteiten er binnen de intrekgebieden van de winningen plaatsvinden. Dit zijn de ontwikkeling van een recreatiegebied aan de rand van het wingebied, het uitbaggeren van een vaargeul in het Veluwemeer en de vernatting van het Bremerbergbos. Het is bekend welke stoffen er in het grondwater kunnen komen. Er is een intensief contact met de actoren, hierdoor is het beschermingsbeleid goed verankerd in het bestemmingsplan en het waterbeheerplan.

PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland

De winningen Laren en Huizen (beiden grondwater) zijn bezocht. Deze winningen leveren aan het voorzieningsgebied Het Gooi, de overige winningen van de PWN gebruiken oppervlaktewater als grondstof. Het is bekend welk gebied van invloed is op de waterkwaliteit van de winningen. De kritische factoren zijn het beheer van het terrein rond de winningen, de ‘run off’ van de snelweg die het gebied doorkruist. Bij de winning Laren neemt het nitraatgehalte toe en worden er in de winputten langs de snelweg bestrijdingsmiddelen aangetroffen.

Beide winningen zijn gekwalificeerd als kwetsbaar op basis van de ‘Inspectierichtlijn 5318’. Vooral de winputten langs de snelweg zijn kwetsbaar, de huidige en toekomstige probleemstoffen zijn bekend. Voor deze winningen bestaat een grondwaterkwaliteitsmeetnet waarin negen waarnemingsputten op verschillende diepten worden bemonsterd. PWN legt de informatie systematisch vast; het bedrijfsbeleid is gericht op gebiedsgericht beheer. Er zijn nog geen plannen om gebiedsdossiers op te stellen, de Provincie is hiervoor verantwoordelijk.

Beleidsinstrumentarium

PWN is als belanghebbende bekend met de beschikbare beleidsinstrumenten voor de bescherming van de bronnen. De autoriteiten zetten deze instrumenten deels in, maar bijvoorbeeld niet bij de verontreiniging van grondwater in Laren met een metaboliet van een bestrijdingsmiddel. Het bedrijf volgt de ontwikkelingen door veel contact te hebben met alle partijen die bij de planvorming zijn betrokken. In hoeverre dit wordt vastgelegd is niet bekend. Als lacunes wordt ervaren dat de kennis bij de overheden afneemt. De vraag mbt de KRW is niet ingevuld.

Actoren

Het is bekend welke mogelijk risicovolle activiteiten er binnen de intrekgebieden van de winningen plaatsvinden, maar onzeker is of alle activiteiten bekend zijn. WKO's die bij de Provincie bekend zijn worden gemeld, onzeker is of alle WKO's worden gemeld.

De aanwezigheid van de winning is bekend bij de actoren. Er is overleg over het terreinbeheer met de beheerders van de terreinen rondom de winningen. Voor behandeling van het afstromend water van de (te verbreden) snelweg waaraan eerst geen aandacht werd besteed wordt nu het afstromend water via een nieuw riool buiten het grondwaterbeschermingsgebied gebracht en naar een helofytenfilter geleid.

Calamiteiten

Niet van toepassing.

Waternet

Bij het waterketenbedrijf Waternet is de Bethunepolder bezocht, dit is een wingebied waar oppervlaktewater (in de vorm van kwelwater uit de polder) wordt gewonnen voor de productielocatie van Weesperkarspel. Er is ook informatie gegeven over de andere bron namelijk het Amsterdam-Rijnkanaal. Het is bekend welk gebied van invloed is op de waterkwaliteit rondom de winning. De kritische factoren zijn diffuse verontreinigingen veroorzaakt door de activiteiten in de polder en de wegzijging van water uit de omgeving. De winning is gekwalificeerd als kwetsbaar op basis van de 'Inspectierichtlijn 5318'. De probleemstoffen zijn in beeld gebracht op basis van monitoring door Waternet. Er is een regulier maandelijks meetprogramma, daarnaast is er tien jaar onderzoek gedaan naar de kwaliteit van het kwelwater in de Bethunepolder.

De bescherming van de winning is vastgelegd in een beheersplan. De gegevens van de waterbalans en op verzoek ook de kwaliteitsgegevens worden ter beschikking gesteld van de waterbeheerder. Het bedrijfsbeleid van Waternet is gericht op herziening van de beheersvisies en een proactieve benadering van (water)plannen in de omgeving.

Waternet is direct betrokken bij initiatieven op het gebied van ruimtelijke ordening van de gemeente en de provincie.

Beleidsinstrumentarium

Waternet is als belanghebbende bekend met de beschikbare beleidsinstrumenten voor de bescherming van de bronnen. Voor de Bethunepolder zijn dit de Provinciale Milieuverordening (PMV) het BKMW en Natura 2000. Het beleidsinstrument PMV wordt goed ingezet, het BKMW marginaal en bij de KRW zijn de innamepunten een onderbelichte categorie.

Waternet volgt proactief de ontwikkelingen van het beleid op regionaal, nationaal en EU-niveau. Als lacune wordt ervaren het omzetten van beleid in normering en instrumenten of richtlijnen voor de praktijk. De beschermingsgebieden en gebiedsdossiers worden ervaren als een zaak tussen de Provincie en Rijkswaterstaat. Bij de KRW worden probleemstoffen niet op de prioritaire stoffenlijst geplaatst. Er is een zeer beperkte betrokkenheid bij het proces van de KRW vergeleken met de ambitie van de drinkwaterbedrijven. Waternet is geen lid van de RBO maar wel van de klankbordgroep. Van de KRW werd veel verwacht maar de realisatie in de praktijk is moeilijk. De onzekerheid met betrekking tot de ontwikkelingen als klimaatverandering en het voorkomen van nieuwe stoffen is niet goed in de KRW verankerd. Er zijn zorgen omtrent de verantwoordelijkheid voor de waterkwaliteit bij de overheden ondanks het zogenaamde 'stand still' principe.

Actoren

Het is bekend welke mogelijk risicovolle activiteiten er in de Bethunepolder plaatsvinden, deze worden indien mogelijk gesaneerd. Ook is bekend welke stoffen in het water aanwezig kunnen zijn. Voor de rivier de Rijn is dit deels bekend, de RIWA is een belangrijke speler in het veld van de internationale rivieren.

De kwetsbaarheid van de winning Bethunepolder is bekend bij de boeren in de polder, soms wordt hiermee rekening gehouden, maar niet altijd. De gebiedsdossiers kunnen in de toekomst hierin verbetering inbrengen.

Calamiteiten

Voor calamiteiten op de rivier de Rijn wordt gebruik gemaakt van het alarmeringssysteem van RWS in samenwerking met de RIWA. Als er bij het innamepunt van rivierwater in het Lekkanaal normoverschrijdingen zijn voor bestrijdingsmiddelen is de mogelijkheid de inname te beperken en grondwater te onttrekken (dit wordt ‘gedogen en verdrogen’ genoemd). Het overleg over calamiteiten met RWS verloopt prima hoewel de kwaliteit ondergeschikt is aan de kwantiteit. Waternet is zelf beheerder voor de Bethunepolder.

Tijdens een innamestop zijn alternatieven zoals beschikbaar grondwater, de inname van IJsselmeerwater in Andijk en buurbedrijven. Een innamestop van twee tot drie maanden is op te vangen zij het met ecologische schade in het duingebied. De langste innamestop was drie weken.

Oasen

De winningen Rodenhuis en Kamerik (Hooge Boom) zijn bezocht. Voor beide grondwaterwinningen is bekend welk gebied van invloed is op de waterkwaliteit rondom het intrekgebied. De kritische factoren zijn de kwaliteit van het oppervlaktewater en het grondwater en puntverontreinigingen in de omgeving op basis van de provinciale bodemsaneringslijst. Beide winningen zijn gekwalificeerd als ‘niet kwetsbaar’ op basis van de ‘Inspectierichtlijn 5318’. Het is bekend welke putten kwetsbaar zijn en ook de probleemstoffen zijn in beeld gebracht. Dit is gedaan via een inventarisatie van puntverontreinigingen in het intrekgebied en de waterkwaliteit van de rivier in het gebied. Voor de winning in Kamerik is een onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van geneesmiddelen. De informatie wordt niet vastgelegd in een gebiedsdossier, dit is nog geen bedrijfsbeleid. Oasen vindt de gebiedsdossiers wel een gewenst instrument om de risico’s in het intrekgebied in beeld te brengen. De Provincie Zuid-Holland heeft de komende vier jaar geen plannen om gebiedsdossiers op te stellen. De Provincie Utrecht heeft hiervoor wel activiteiten gepland.

Beleidsinstrumentarium

Oasen kent de beschikbare beleidsinstrumenten voor de bescherming van het intrekgebied. Oasen vindt dat de Provincie een scherper beleid zou kunnen voeren ten aanzien van beschermingsgebieden zoals de handhaving van de doorboring van de deklagen van het watervoerend pakket. Ook RWS zou een betere kwaliteit van het rivierwater kunnen nastreven.

Oasen volgt de ontwikkelingen in het beleid actief bijvoorbeeld door het raadplegen van de Staatscourant. Als lacune wordt ervaren dat er in de PMV onvoldoende bescherming is geregeld ten aanzien van de WKO-systemen. Oasen ervaart de bekendheid met de PMV bij de gemeenten als te gering. Oasen geeft voorlichting aan gemeenteambtenaren over beschermingsgebieden en op termijn ook aan de waterschappen als zij de grondwatertaken gaan overnemen.

De verwachtingen in het kader van de KRW was dat er een grotere inspanning zou zijn voor het saneren van puntbronnen en strengere normen voor de kwaliteit van het oppervlaktewater, minstens op het niveau van ‘stand still’.

Actoren

Het is bekend welke mogelijk risicovolle activiteiten er binnen de intrekgebieden van de winningen plaatsvinden. De historische activiteiten zijn goed geïnventariseerd, nieuwe activiteiten zijn minder bekend. Hiervoor is Oasen afhankelijk van de overheden. Het is bekend welke stoffen (MTBE en vinylchloride) in het water kunnen worden gebracht. De aanwezigheid van de winning is bekend bij overheden en overige actoren. Soms wordt er actie ondernomen om de risico’s te reduceren, Oasen vindt dat dit vaker zou moeten gebeuren.

Calamiteiten

Is hier niet van toepassing. Als er een (deel) van een winning buiten bedrijf is de leveringszekerheid gewaarborgd door de inzet van andere winningen.

Dunea Duin & Water

Het innamepunt van oppervlaktewater uit de Afgedamde Maas 'De Brakel' en de locatie Katwijk (terugwinning infiltratiewater) zijn bezocht. Voor beide winningen is bekend welk gebied van invloed is op de waterkwaliteit rondom de winning. De kritische factoren zijn voor Katwijk de recreatie (camping, pretpark en golfpark) en het landgebruik in het beschermingsgebied zoals WKO-installaties. Voor 'De Brakel' zijn dit de recreatie op en industrie nabij de Afgedamde Maas, calamiteuze lozingen op de Maas en het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de polder bij Brakel. Beide winningen zijn gekwalificeerd als 'kwetsbaar' op basis van de 'Inspectierichtlijn 5318'. Hiervoor is tevens een sterkte-zwakte analyse uitgevoerd van de win- en transportinfrastructuur naar de duingebieden Meijendel en Berkheide in relatie tot de kwaliteit van het teruggewonnen water. Het is bekend welke putten kwetsbaar zijn en ook de probleemstoffen en bedreigingen zijn in beeld. Jaarlijks worden meetgegevens vastgelegd in een rapport 'Bedreiging waterkwaliteit' en in rapportages over de kwaliteit van de Maas. De informatie wordt conform het bedrijfsbeleid vastgelegd, maar nog niet in gebiedsdossiers. De Provincie Gelderland zal in 2010 voor Brakel een gebiedsdossier opstellen. Voor het duingebied worden drie gebiedsdossiers opgesteld, niet duidelijk is welke partij het voortouw neemt.

Beleidsinstrumentarium

Dunea is bekend met de beschikbare beleidsinstrumenten voor de bescherming van de bronnen. Dunea maakt gebruik van de inspraakmogelijkheden op overheidsplannen en vindt dat ze in het voortraject van ruimtelijke ordeningsplannen voldoende betrokken worden. Dunea volgt het beleid actief. Als lacunes wordt ervaren de onvoldoende afstemming tussen de overheden, vooral temporeel, bijvoorbeeld voor maatregelen die mogelijk daardoor niet zijn opgenomen in het stroomgebiedbeheerplan voor de KRW. Dit kan in de volgende plancyclus leiden tot vertraging in het bereiken van de 'goede toestand' van het waterlichaam. Dunea heeft zorgen over de vergaande overdracht van taken van de provincie naar de gemeenten. Dit leidt tot meer aanspreekpunten voor het bedrijf en onzeker is of er bij de gemeenten voldoende deskundigheid en menskracht aanwezig is. Daarnaast hebben gemeenten ook een economisch belang. Dunea zou graag de rol van wettelijk adviseur willen hebben om zo een sterkere positie in het beleid te hebben. Dunea verwacht dat het ambitieniveau van de KRW wordt verlaagd vanwege Europese belangen op andere terreinen. De waterbedrijven zullen hiervan de gevolgen dragen.

Actoren

Het is bekend welke mogelijk risicovolle activiteiten er binnen de invloedssfeer van de winningen plaatsvinden. Meestal is het bekend welke stoffen hierbij vrijkomen, bijvoorbeeld vanuit de fruitteelt, scheepvaart en recreatie. De aanwezigheid van de winning is bekend bij de actoren (inclusief waterschap en RWS) bijvoorbeeld via publicaties. De fruittelers in de omgeving van Brakel zijn via de landbouworganisatie LTO geïnformeerd over het drinkwaterbelang. In de omgeving wordt periodiek een folder over het drinkwaterbelang verspreid. Aan RWS is voorgesteld om waarschuwborden voor de scheepvaart te plaatsen langs de rivier in de omgeving van het innamepunt Brakel. Actoren als de overheid houden rekening met het drinkwaterbelang via het vergunningstelsel. De aannemers die in een beschermingsgebied werken krijgen instructies over 'schoon en veilig werken' in de vorm van een A-4 met huisregels van Dunea.

Calamiteiten

Dunea wordt op de hoogte gebracht van calamiteiten op de Maas via het Waarschuwings- en Alarmeringsstelsel Maas van RWS. Bij een calamiteit op de Afgedamde Maas wordt de inname gestopt. Bij een verontreiniging op de Bergse Maas wordt de circulatie gestopt en de inname beperkt of gestaakt.

De criteria voor een innamestop zijn beschreven in de bedrijfsprocedure voor de bio-alarmering, voor onbekende stoffen is het actieniveau $>3 \mu\text{g/l}$. Voor bekende stoffen is het Infiltratiebesluit (duingebied) bepalend. In voorkomende gevallen verloopt de samenwerking met de waterbeheerders goed, maar het vragen van aandacht voor drinkwaterbelang blijft noodzakelijk. Er zijn alternatieven om bij een innamestop drinkwater te kunnen leveren; de voorraad in de duinen is voldoende voor vier weken. De rivier de Lek kan als alternatief worden ingezet; dit is tot nu toe niet voorgekomen.

Evides Drinkwater BV

Het innamepunt van oppervlaktewater uit de Maas (Biesbosch, Gat van Kerksloot) en het innamepunt Scheelhoek langs het Haringvliet zijn bezocht. Vanuit Scheelhoek wordt het oppervlaktewater via een persleiding naar Ouddorp gepompt waar het wordt voorgezuiverd. Daarna vindt infiltratie plaats bij Ouddorp en Haamstede. Voor beide punten is bekend welk gebied van invloed is op de waterkwaliteit rondom de winning. Als kritische factoren worden stoffen genoemd als bestrijdingsmiddelen en metabolieten, zwevend stof, geneesmiddelen en overige organische microverontreinigingen. Bij Scheelhoek is het zoutgehalte van het Haringvlietwater, het zwevend stof en een enkel bestrijdingsmiddel een bedreiging. De innamepunten en bijbehorende productielocaties zijn beoordeeld volgens de Inspectierichtlijn 5318'. Ze worden beoordeeld als 'niet kwetsbaar' omdat het als robuuste systemen worden gezien, ondanks de regelmatige innamestops bij de Biesbosch. De probleemstoffen zijn voldoende in beeld gebracht. Hiertoe vinden diverse onderzoeken en meetcampagnes plaats zoals de monitoring bij Keizersveer (Maas) op specifieke probleemstoffen en de wekelijkse brede screening van organische microverontreinigingen. Voor het Haringvliet worden de probleemstoffen vierwekelijks gemonitord bij Scheelhoek vindt maandelijks vindt een brede screening plaats.

Voor de online bewaking zijn er twee biomonitoren aanwezig.

De gegevens worden conform het bedrijfsbeleid vastgelegd in het jaarverslag van de RIWA-Maas en in de meetstrategie bestrijdingsmiddelen van Evides, maar nog niet in de vorm van een gebiedsdossier.

Beleidsinstrumentarium

Evides is bekend met de beschikbare beleidsinstrumenten voor de bescherming van de bronnen, genoemd worden de KRW, het BKMW en de WVO. Evides vindt dat de overheid te weinig rekening houdt met de drinkwaternormen (KRW artikel 7.3 eenvoudige zuivering). Evides volgt de ontwikkelingen wel maar leggen dit niet specifieke vast. Als lacunes worden ervaren de geringe aandacht voor de microbiologische waterkwaliteit. Slechts drie van de bedreigende stoffen komen voor de op de lijst prioritaire stoffen van de KRW. Evides maakt zich zorgen over hoe er in het BKMW met verslechtering van de waterkwaliteit wordt omgegaan in relatie tot de zuiveringsinspanning van de bedrijven.

De ervaringen met de KRW zijn divers en hebben te maken met onvoldoende bescherming van de bronnen, de temperatuurnorm, het instellen van mengzônes van zes uur en het onvoldoende uitvoeren van het programma 'Diffuse Bronnen'.

Actoren

Het is gedeeltelijk bekend welke mogelijk risicovolle activiteiten er binnen de invloedssfeer van de winningen plaatsvinden. Het stroomgebied van de Maas strekt zich uit tot in Frankrijk. Er zijn veel activiteiten langs de rivier die op de waterkwaliteit van invloed zijn. Het is deels bekend welke stoffen het betreft, samengevat zijn het microverontreinigingen en micro-organismen.

De aanwezigheid van de drinkwaterfunctie van de Maas is in het gebied van de Biesbosch voor een deel wel bekend gemaakt. Voor het Haringvliet is dit in het algemeen wel bekend maar niet bij individuele bedrijven. Vanzelfsprekend wordt er amper rekening mee gehouden.

Calamiteiten

Via een aantal vervolgstappen zoals een alarmering van het Waarschuwing- en Alarmeringssysteem Maas van RWS wordt besloten tot een innamestop. Een belangrijk criterium is de troebelheid, verder olie, chloride en zware metalen. De samenwerking met de waterbeheerders verloopt goed zoals met RWS in verband met het verhoogde zoutgehalte. De samenwerking met de waterbeheerders met betrekking tot de voorbereiding van het nieuwe innamepunt in het Haringvliet verloopt goed. Er zijn alternatieven om bij een innamestop drinkwater te kunnen leveren; de voorraad in de Biesboschbekkens voldoende voor 2,5 maand, bovendien is er bij de productielocaties nog een noodinlaat. Voor het Haringvliet geldt dat de productie van Ouddorp geheel door de locatie Berenplaat kan worden overgenomen. Bij Haamstede is er voor zes weken geïnfiltreerd water en grondwater beschikbaar; op termijn is overname door de locatie Berenplaat ook mogelijk.

Brabant Water NV

De winningen Nuland en Marcharen zijn bezocht. Voor beide grondwaterwinningen is bekend welk gebied van invloed is op de waterkwaliteit rondom het intrekgebied. De kritische factoren zijn voor Nuland de kwetsbaarheid van de winning, hierdoor zijn er bestrijdingsmiddelen in waarnemings- en winputten aangetroffen. De winning Marcharen ligt in een groot agrarisch gebied waarin ook invloed is van Maaswater. Opgemerkt wordt dat de vergunningscapaciteit van Marcharen latent wordt vermindert zodat het beschermingsgebied wordt verkleind waardoor een industrieterrein buiten het gebied komt te liggen.

Beide winningen zijn beoordeeld als kwetsbaar conform de 'Inspectierichtlijn 5318'. Voor beide winningen is bekend welke putten verontreinigd zijn met bestrijdingsmiddelen. De probleemstoffen zijn deels in beeld gebracht, maar voor Marcharen geldt dat verontreinigingen uit het Maaswater en na uitlozing uit stortplaatsen niet bekend zijn. Regulier vindt monitoring van het grondwater plaats, voor Marcharen zijn plannen om de monitoring van het grondwater uit te breiden met 'emerging substances'.

De informatie wordt voor Nuland vastgelegd in een pilot-gebiedsdossier waarvan de Provincie trekker is en de drie gemeenten zijn erbij betrokken. Marcharen komt in 2010 in aanmerking voor een gebiedsdossier, wanneer de huidige pilots zijn afgerond. Conform het bedrijfsbeleid wordt per winning een beschermingsdossier opgesteld dat gebruikt kan worden voor het meer uitgebreide gebiedsdossier.

Beleidsinstrumentarium

Brabant Water is bekend met de beschikbare beleidsinstrumenten voor de bescherming van de bronnen. Brabant Water vindt dat het bevoegd gezag de instrumenten onvoldoende inzet met als voorbeeld dat het beheer van de grondwaterkwaliteit niet landelijk is geregeld. In het convenant Bodem is de functie drinkwater geen saneringsincentive. Geconstateerd wordt dat bodem en grondwater gescheiden werkvelden zijn. Waterschappen nemen grondwaterbeschermingsgebieden niet altijd op in de waterplannen, bij gemeenten ontbreken soms de contouren van de beschermingsgebieden in de bestemmingsplannen. Geconstateerd wordt dat het ontbreekt aan kennis bij waterschappen en gemeenten. Dit wordt gezien als risico van verdere deregulering. Als voorbeeld wordt genoemd dat de provincie, Brabant Water vaker bij vergunningsprocedures betreft dan de gemeenten. Brabant Water volgt de ontwikkelingen actief, in de toekomst via het opstellen van beschermingsdossiers en de watertoets het beoordelen en vastleggen van vergunningen en ontheffingsaanvragen. Als lacunes worden genoemd het toepassen van beschermingsvoorschriften door de lagere overheden en bij bodemsanering wordt onvoldoende rekening gehouden met het drinkwaterbelang.

Ten aanzien van de KRW vindt Brabant Water dat de bewustwording bij de partijen en aanzien van de waterkwaliteit is toegenomen. Er is minder aandacht voor de preventieve bescherming doordat de focus meer is gericht op toetsing van de normen.

Actoren

Het is bekend welke mogelijk risicovolle activiteiten er binnen de intrekgebieden van de winningen plaatsvinden. Nieuwe ontwikkelingen zijn niet altijd direct bekend, de aangemelde WKO-installaties zijn bij Brabant Water bekend. Het is bekend welke stoffen in het water kunnen worden gebracht. De aanwezigheid van de winning Nuland is door de gemeente bekend gemaakt bij de actoren in het gebied. De gemeente Nuland wordt genoemd als een uitzondering als het om actieve communicatie gaat. Brabant Water is bij zeer kwetsbare winning (Marcharen) zelf actief naar de burgers met als doel het verhogen van de bewustwording, bijvoorbeeld via het project 'Schoon Water voor Brabant'. Opgemerkt wordt dat dit leidt tot verbetering. De actoren houden niet vanzelfsprekend rekening met het drinkwaterbelang, maar reageren wel op een actie van Brabant Water zoals het aanbrengen van vloestofdichte vloeren van een groot parkeerterrein.

Calamiteiten

Is hier niet van toepassing. Als er een (deel) van een winning buiten bedrijf is de leveringszekerheid gewaarborgd door de inzet van andere winningen.

NV Waterleiding Maatschappij Limburg WML

De winningen Roodborn en Waterproductiebedrijf Heel (WPH) zijn bezocht. Voor beide winningen is bekend welk gebied van invloed is op de waterkwaliteit rondom het intrekgebied. Roodborn is een grondwaterwinning in Zuid-Limburg en WPH maakt gebruik van Maaswater via het innamepunt Lateraalkanaal. De kritische factoren zijn voor Roodborn de kortsluitstromen tussen de Eyserbeek en de putten zodat er invloed is op de waterkwaliteit van de putten (micro-organismen en nitraat). Voor WPH zijn dit organische microverontreinigingen uit de Maas onder andere via lozingen van schepen. Beiden zijn gekwalificeerd als een kwetsbare winning volgens de 'Inspectierichtlijn 5318' op basis van de hydrologie en geochemie. Het is bekend welke putten kwetsbaar zijn en ook de probleemstoffen zijn in beeld. Bij Roodborn wordt nitraat in de pompputten maandelijks gemeten. Jaarlijks wordt er een nitraatprognose gemaakt. Nitraat en sulfaat worden ook in waarnemingsputten gemeten.

Bij WPH wordt driemaal per week een screening van het Maaswater op organische microverontreinigingen plaats en een continue bewaking met een biosensor.

De informatie wordt conform het bedrijfsbeleid vastgelegd in interne systemen, rapportages en verslagen.

Beleidsinstrumentarium

WML is bekend met de beschikbare beleidsinstrumenten voor de bescherming van de bronnen. WML vindt dat de overheid deze instrumenten onvoldoende inzet. WML vindt dat in de KRW de drinkwaterfunctie onvoldoende is gewaarborgd. WML verwacht van VROM een bijdrage om het drinkwaterbelang af te dwingen. Ook vindt men de kennis bij het bevoegd gezag onvoldoende waardoor de handhaving van de regelgeving niet altijd tijdig en adequaat wordt opgevolgd.

De ontwikkelingen worden voor elke winning gevolgd, de intensiteit hiervan is afhankelijk van de kwetsbaarheid van de winning. Er zijn diverse overlegstructuren zoals regulier ambtelijk overleg met de provincie en het bijhouden van de media waaronder de Staatscourant.

Er worden diverse lacunes ervaren zoals te weinig aandacht voor het drinkwaterbelang bij lozingsvergunningen. De Maas is een rivier met een sterke afvoerfluctuatie, lozingen zouden daarom debietsafhankelijk moeten zijn.

WML vindt de betrokkenheid bij de KRW goed, maar vindt de drinkwaterfunctie onderbelicht. Er is schriftelijk gereageerd op diverse nationale plannen.

Actoren

Het is bekend welke mogelijk risicovolle activiteiten er binnen de intrekgebieden van de winningen plaatsvinden. Het is ook bekend welke stoffen in het water gebracht kunnen worden zoals nitraat, bestrijdingsmiddelen en organische microverontreinigingen. De aanwezigheid van de winning is bekend bij de actoren. Voor Roodborn is er een project 'Duurzaam Schoon Grondwater' in samenwerking met de provincie en landbouworganisaties. WML heeft stimuleringsbeleid ten aanzien van milieuvriendelijke landbouw. Bij WPH is RWS naast de waterschappen de belangrijkste partner. De actoren houden op verschillende manieren rekening met het drinkwaterbelang. RWS en de waterschappen zijn vooral op operationeel niveau actief bij het oplossen van knelpunten. De agrarische sector zorgt voor aantoonbaar positieve effecten op de nitraatproblematiek.

Calamiteiten

In het Operationeel Storingsbeheerplan zijn voor WPH de handelingen en criteria beschreven die leiden tot een innamestop, inclusief garanderen van de leveringszekerheid. Voor Roodborn is er een dergelijk plan indien er maatregelen nodig zijn als er piekverontreinigingen voorkomen.

De samenwerking en communicatie met de waterbeheerders verloopt goed.

Er zijn alternatieven om bij een innamestop bij WPH drinkwater te kunnen leveren. Mogelijkheden zijn de inzet van extra grondwater en het inzetten van meer grondwater bij de satelliet pompstations. WML is op zoek naar een tweede innamepunt voor WPH.

Bijlage II Vragenlijst waterleidingbedrijven

Vragenlijst VROM-Inspectie tbv onderzoek bescherming bronnen waterleidingbedrijven

Datum bezoek:

Waterleidingbedrijf

Contactpersoon waterleidingbedrijf:

Contactpersoon VI:

Bezochte winning:

Organisatie

	Hoe is de bescherming van bronnen voor drinkwater in de organisatie verankerd?
	Hoe werken 'stafafdelingen' en 'bedrijfsvoering' hierin samen?
	Wat is de rol van VEWIN hierin?
	Wat zijn de verwachtingen van het bedrijf ten aanzien van de VROM-Inspectie bij de bescherming van drinkwaterbronnen?
	Overige opmerkingen

Eigenschappen van de te bezoeken winning

	Is bekend welk gebied van invloed is op de waterkwaliteit rondom de winning (voor grondwater: intrekgebied)? [j/n] Wat zijn hierin kritische factoren?
	Is er sprake van een 'kwetsbare winning' (conform Inspectierichtlijn 5318)? [j/n] Hoe wordt dit vastgesteld? Is, op grond van deze informatie al bekend welke putten meer of minder kwetsbaar zijn? [j/n]
	Waterkwaliteit: zijn de huidige en mogelijk toekomstige probleemstoffen in beeld? [j/n] Hoe zijn deze vastgesteld en worden deze gemonitord (frequentie en meetpunten)?
	Wordt informatie over de winning systematisch vastgelegd, bijvoorbeeld in een waterplan of gebiedsdossier? [j/n] Is dit een onderdeel van het bedrijfsbeleid? [j/n]
	Overige opmerkingen

Beleidsinstrumentarium

	Is bekend welke beleidsinstrumenten beschikbaar zijn voor de bescherming van bronnen voor drinkwater [j/n]
	Worden deze door het bevoegd gezag nu voldoende ingezet? [j/n]
	Volgt het bedrijf ontwikkelingen hierin actief (ook per winning) en wordt dit systematisch vastgelegd? Zo ja, waar en hoe.
	Welke lacunes worden ervaren in (de toepassing van) het beleidsinstrumentarium?
	Wat zijn de ervaringen en/of verwachtingen van het bedrijf met betrekking tot de invoering van de Kaderrichtlijn Water (procesgang (betrokkenheid) en waterkwaliteit)?
	Overige opmerkingen

Actoren/Activiteiten

	Is bij het waterleidingbedrijf bekend welke (groepen) van activiteiten er plaatsvinden binnen de invloedssfeer (intrekgebied) van de winning die een risico kunnen vormen voor de waterkwaliteit (bijv. warmte-koudeopslag, bedrijfsactiviteiten, lozingen/onttrekkingen, oude bodemverontreinigingen, riolering, infrastructuur)? [j/n]
	Is bekend welke stoffen deze actoren/ activiteiten in het water kunnen brengen? [j/n]
	Is de aanwezigheid van de winning en de kwetsbaarheid voor verontreiniging ook bij deze actoren bekend gemaakt door het waterleidingbedrijf? [j/n]
	Hoe wordt hier door de actoren rekening mee gehouden?
	Overige opmerkingen

Calamiteiten (speelt met name bij oppervlaktewaterwinningen)

	Wat is de gang van zaken bij een calamiteit/lozing/piekverontreiniging in het in te nemen water?
	Wanneer wordt besloten tot een innamestop? Welke criteria worden hierbij gehanteerd?
	Hoe verloopt de samenwerking met de waterbeheerders?
	Heeft het bedrijf alternatieven om de drinkwatervoorziening zeker te stellen tijdens een innamestop? [j/n] Voor welke duur en tot welke capaciteit?
	Overige opmerkingen

Checklist relevante wetten en plannen voor bescherming winningen

Wet	Plannen/Verord./ Verg.verlening	Uitgevoerde activiteiten (bezwaar, participatie)	Ervaringen
Kaderrichtlijn Water, implementatie in Ww en Wm	Stroomgebieds- karakterisering, Beheerplan, Maatregelen- programma		
Wet op de Waterhuishouding, wordt Waterwet	Provinciaal Omgevingsplan		
	Beheerplan Rijkswateren		
	Waterbeheerplan/ waterschapsplan		
Wet milieubeheer	Provinciaal Omgevingsplan		
	Provinciale milieuverordening		
	Vergunning-verlening en handhaving		
Wet ruimtelijke ordening	Provinciaal Omgevingsplan en evt. andere bovenwettelijke plannen		
	Bestemmingsplan		
Grondwaterwet	Vergunning-verlening en handhaving, grondwaterplan		
Wet verontreiniging oppervlaktewater	Vergunning- verlening en handhaving		
Waterleidingwet	Beleidsplan Drink- en Industriewater- voorziening		
Wet Bodem- bescherming	Algemene regels		

RIVM

Rijksinstituut
voor Volksgezondheid
en Milieu

Postbus 1
3720BA Bilthoven
www.rivm.nl